

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Bacheloroppgave

Hovedprosjekt TN303212

Kultur på skip

Kandidatnummer: 10045

Totalt antall sider inkludert forsiden: 69

Innlevert Skånevik, 29.05.2020

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. **Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.**

<i>Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:</i>		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none">• ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands.• ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt.• ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt.• har alle referansene oppgitt i litteraturlisten.• ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høyskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert i Ephorus, se Retningslinjer for elektronisk innlevering og publisering av studiepoenggivende studentoppgaver	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter NTNUs studieforskrift.	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 15 poeng

Veileder: Frøy Birte Bjørneseth

Antall ord: 18230

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten ([Åndsverkloven §2](#)).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved NTNU i Ålesund en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

ja nei

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Er oppgaven unntatt offentlighet?

(inneholder taushetsbelagt informasjon. [Jfr. Offl. §13/Fvl. §13](#))

ja nei

Dato: 29.05.20

1 Forord

Du vet når du hører pensjonerte sjømenn fortelle om sin tid på havet, som da de ble beskutt for å bryte landnekt, om kvinnene som sto i kø for å få en kveld med dem, eller det at sigaretter var mer verdt enn gull. Vi leser også om slike hendelser i bøker, som i Michelet sine bøker, men de fleste sitter igjen med inntrykket av at dette ikke kan stemme. Det var vel ingen som gjorde slikt, alt er bare skryt, for noen røverhistorier!

Hva min bacheloroppgave skulle omhandle har vært i tankene mine helt siden læretiden. Jeg skulle finne opp nye ting og være revolusjonerende, men slik ble det ikke. Jeg valgte å skrive om kultur på skip da dette er et tema som har interessert meg i mange år. Det beste med å skrive om kultur på skip er at da kunne jeg også ta med tatoveringer og overtro, da disse temaene er to vi forbinder med sjøfolk.

Det som gjorde oppgaven spennende var at de røverhistoriene jeg har blitt fortalt av bestefar gjennom hele barndommen, kunne brukes i en akademisk oppgave. Spesielt det at for å få teori til oppgaven kunne jeg fortsette å lese røverhistorier fra andre sjømenn.

Takk til veileder, Frøy Birte Bjørneseth, for at hun holdt ut med meg og mine gode evner for prokrastinering, og uansett hvor lite som ble gjort svarte hun alltid med oppmuntringer.

2 Sammendrag

Norge er sjømennenes land, med vår lange kystlinje har det å bruke havet gått i tradisjoner. I etterkrigstiden var en lenge borte fra hjemmland og familie, man måtte finne seg i den familien som var ombord, de som var om bord gikk opp i hverandre. Det kom fort en kultur for hva som kunne gjøres å ikke gjøres ombord. Da skipsfarten har vært i vekst siden andre verdenskrig ble det stor etterspørsel for arbeidskraft. Norge hadde ikke nok folk til å fylle skipene, så de tok inn utlendinger. Dette gjorde at tradisjonene og skikkene som de ombord hadde ble omgjord, de måtte tilpasse seg så det ikke oppsto konflikt. Samtidig var det mange som reiste ut for første gang, de lærte seg fort om hvilke skikker og tradisjoner som skulle følges, og var de på godfot med de andre skulle det gå dem godt. Som om det ikke var nok ting å forholde seg til så måtte en for all del ikke plystre om bord.

3 Terminologi

Akter: Bak på et skip.

Babord: Venstre

Departement: Avdeling; dekk/bro, maskin, messe og forpleining

Dønning: Liten bølge

Forut: Framme på et skip.

Hyre: Som en får hyre, en får lønn, men og som tatt hyre, fått jobb (et hyrekontor).

Landnekt: Havnen skipet ligger i har nektet mannskapet å gå i land.

Line skip: Skip som hadde to bestemte havner de gjekk til og fra.

Messe: Kantinen, rommet mannskapet spiser.

Messepike: En kvinne som står for servering og opprydding i messen.

Om bord: Å være på et skip.

Ror: Planke i tre eller stål til rette vannet i en retning slik at skipet kan svinge.

Rorkult: En stav av tre som er festet til roret med en aksling, ved hjelp av denne kan en rette skipet mot styrbord eller babord.

Salongpike: En kvinne som står for servering og opprydding i salongen, altså messen for offiserene.

Sirene: En mytologisk skapning som lokker til seg sjømenn med sang som gjør at de seiler på skjær eller land.

Styrbord: Høyre

4 Innholdfortegnelse

1	Forord	III
2	Sammendrag	IV
3	Terminologi	V
4	Innholdfortegnelse	1
5	Kultur	2
5.1	Hva er kultur?	2
5.2	Ulike måter å forklare kultur på	3
5.3	Kultur på skip gjennom årene som fortalt i bøker.....	6
5.4	Kvinner på havet	8
6	Tatoveringer	10
6.1	Tatoverings Pistolen	10
6.2	Nyhavn 17 – opp en trapp til baren og ned en trapp til tatoverings sjappa.....	11
6.3	Betyning	11
7	Overtro	16
7.1	Fiske	16
7.2	Sjøsyrke	17
7.3	Den Flyvende Hollender	18
7.4	Jonas om bord.....	18
7.5	Sjømonstre.....	18
7.6	Havfruer.....	19
7.7	Kvinner om bord	19
7.8	Vær og vind	20
8	Metode	22
8.1	Valg av metode.....	22
8.2	Avklaring.....	22
8.3	Tema	22
8.4	Planlegging	23
8.5	Utvalgsbeskrivelse.....	23
8.6	Spørsmålsguide	23
8.7	Gjennomføring av spørreundersøkelse.....	23
8.8	Transkripsjon.....	24
8.9	Etterpåklokskap	24
9	Resultat	26
9.2	Kultur.....	27
9.3	Tatoveringer	38
9.4	Overtro.....	41
10	Drøfting	50
10.1	Kultur.....	50
10.2	Tatoveringer	50
10.3	Overtro.....	51
11	Konklusjon	52
12	Bibliografi	53
13	Vedlegg	56

5 Kultur

“Kultur er et helt samfunns identitet, det er ryggraden i et folk.”

- Tor Åge Bringsværd, (Bringsværd, 2003)

Ordet kultur kan bety så mangt, og det har flere betydninger alt etter hvilken kulturen som gir betydningen. Noen ville ha definert det som «noe en gjør for det er slik det gjøres her» andre vil si «det er kunst, musikk og teater». Begrepet kultur er et vidt begrep, og kan ha ulik betydning alt etter konteksten det brukes i (Schackt, 2019). I dette kapittelet vil en se på hvordan to personer har valgt å definere kultur og hvordan de har funnet metoder for å kunne forklare forskjellene på kulturene. En går også innom det med kultur om bord på skip.

5.1 Hva er kultur?

Kultur er en levemåte, noe en gjør på grunn av normer og regler som har oppstått gjennom tradisjon og livssyn. I Norge er janteloven gravert inn i ryggmargen, den står så sterk at selv nå til dags når en snakker om at en skal vise seg, å komme seg ut i verden, så trer fortsatt janteloven sterk inn (Moi, 2014). Når det derimot snakkes om idrettsutøvere, skuespillere og andre kjendiser fra Norge så er det «typisk norsk å være god».

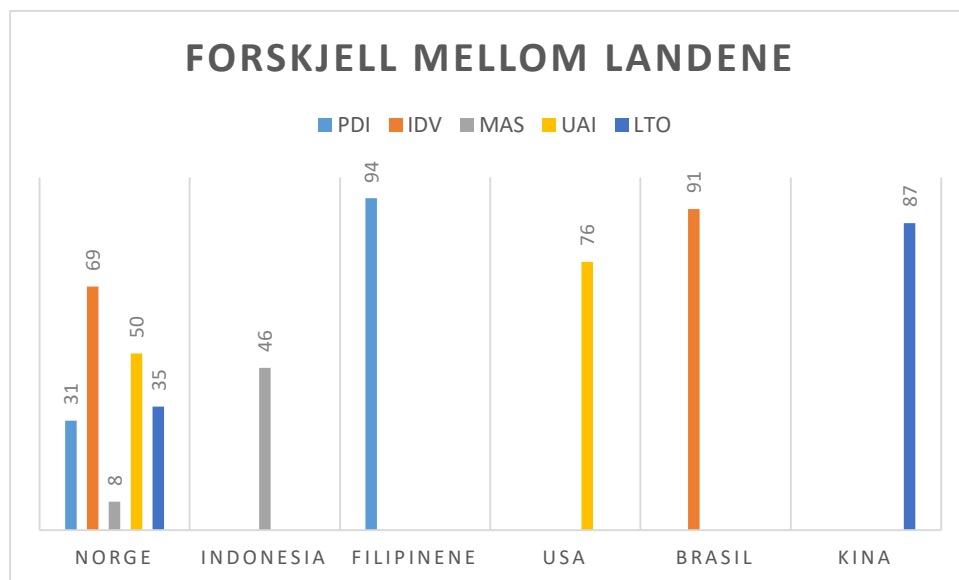
I Filippinene er det de eldste som står øverst i mengden, ingenting er bestemt før den eldste har sagt sin mening. Skal en få en ide fram må en gå til den eldste, selv om denne personen ikke er høyest i hierarkiet. (International.gc.ca, 2020)

I Amerika er det «be all you can be» og “The American dream” som gjelder, her skal alt være så flott og bra. En starter på bunn og jobber seg oppover den hierarkiske stigen, men har en venn i firma eller en slektning som kjenner noen, er det alltid snarveier. (Barone, 2020)

5.2 Ulike måter å forklare kultur på

5.2.1 Hofstede

Hofstede var en mann som fant en måte å presentere kultur på, han lagde til 5 bokser som definerte kulturen til et land via spørsmål i en spørreundersøkelse. De 5 boksene var; low vs. high power distance, individualism vs. collectivism, masculinity vs. femininity, uncertainty avoidance, long vs. short term orientation, og det var gjennom disse boksene han gav oss en måte å definere kultur på (App:CultureCompass, n.d.). Ved å sammenligne land kunne en se hvordan forskjellene i to kulturer var (figur). Det er vanskelig å se hvordan en kultur oppfører seg uten å ha et eget standpunkt å gå ut fra.

Figur1; Forskjellen mellom land etter Hofstedes dimensjoner. (App:CultureCompass, n.d.)

Low vs. high power distance (PDI)

Denne boksen viser hvordan personer kan gå imellom hverandre. Har en høy power distance er det vanskeligere å snakke med sjefen, en setter seg gjerne opp som en trekant for hvem som snakker med hvem, jo nærmere toppen en kommer jo færre kan ta samtalen videre opp. Dersom en har lav power distance kan en snakke med hvem som helst (Muscato, n.d.). En praktikant kan gå med problemer til øverste sjef i firma uten problem, slik som i Norge der enhver person kan komme til kongen og snakke som to likestilte personer. I et høyt power distance land vil en derimot få problemer med å gjøre nettopp dette (figur 1).

Individualism vs. collectivism (IDV)

I denne boksen beskrives det hvordan mennesker i landet oppfører seg i forhold til hverandre (figur 1). Har en høy score så er det et individuelt samfunn, og har det lav score har landet stor gruppetilhørighet. (Skoble, 2011)

Har landet lav score brukes det mye vi og forhold til andre settes høyere enn oppgaver som skal gjennomføres. Familie, grupperinger og sosiale sammenhenger står øverst på lista. Skulle en ikke gjøre som andre kan en være utenfor «loss of face» noe som vil si at en mister sin kredibilitet i gruppen, og kan bli utstøtt.

Ved en høy score i denne boksen er det jeg som er i fokus, det er hva jeg kan gjøre for å komme meg opp og fram. Her vil en ha gjennomført oppgaver før en skal kunne sosialisere seg. Skulle en ikke følge denne normen i kulturen kan konsekvensen bli mangel på selvspekt og skyldfølelse. (App:CultureCompass, n.d.)

Masculinity vs. femininity (MAS)

Denne boksen viser til hvordan kulturen gjør det i familielivet, har landet en lav score er det en feminin kultur som tilsier at det er høy likestilling mellom kjønnene (figur 1). Her er det like gjerne mannen som er hjemme med barn og kvinnen som får inn levebrødet, men også det at begge jobber for inntekt. (App:CultureCompass, n.d.)

Har landet en høy score tilsier det en maskulin kultur, det betyr at det er mannen som bestemmer og den som får inn levebrødet. Kvinnen skal enten ikke ha jobb, eller ha en jobb som er under på rangstigen av yrket til mannen. (Hofstede, 2014)

Uncertainty avoidance (UAI)

Hvor spontan kulturen er. Mennesker i kulturer som har høy UAI setter sin lit i regler og normer, til ting som er kjent og gjenkjennelig (figur 1). Ved lav UAI er det ukjente en vane, hver dag tas som den kommer. (Hofstede, 2015)

Long vs. short term orientation (LTO)

Hvor langsiktige mål en kultur har for vane og sette seg (figur 1). Om fokuset i en kultur ligger for framtiden (long term) eller om de beholder tradisjoner og væremåter rundt det sosiale. Eneste uendra regelen for LTO er at kultur alltid er i endring. (App:CultureCompass, n.d.)

Hofstede har gitt en god måte å beskrive kultur på, men han har også fått mange dårlige tilbakemeldinger. I første runde da denne måten å beskrive kultur på ble utgitt, var spørreundersøkelsen kun blitt gjennomført i et firma, der kun en håndfull av personer fra hvert land var tilstede. Det var ikke alt som stemte overens med alle kulturer, så hele teorien til Hofstede ble sett på som en masse stereotyping, og at den ikke hadde nok grunnlag til å kunne stereotype et land skikkelig.

Han har også fått kritikk for navnene han har gitt boksene sine, da spesielt feminitet og maskulinitet. Dette er ord som beskriver væremåte, og ikke et lands måter å gjennomføre hverdagen sin på.

5.2.2 Edward T. Hall

Edward t. Hall beskrev kultur som et isfjell. Vi kan se toppen av et isfjell, men ikke bunnen, på samme måten er det med kultur.

Det vi kan se av en kultur er hvordan en kultur oppfører seg og hvilken tro dette samfunnet forholder seg til. Det vi ikke ser er hvordan kulturen tenker og hva som er grunnen til deres oppførsel og tro. (Caganova, 2012)

5.3 Kultur på skip gjennom årene som fortalt i bøker

Helt siden en fant ut at tre kunne flyte har menneske begitt seg ut på å bruke båter for å ferdes mellom land. Det ble fort oppdaget hvordan en kunne bygge større og mer hardfør båter som kunne ta en lengre, og helt siden det har vært båter har det vært egen kultur ombord. For å finne teori til dette må en lese seg gjennom bøker hvor det blir fortalt om hvordan det var om bord.

Det var vanlig at en unggutt kunne reise ut etter konfirmasjonen, og mor fikk ikke sett sin sønn igjen før det gjerne var gått både ett og to år. Da de kom hjem kunne de fortelle om alt de hadde sett og opplevd på reisen. Om hvordan mennesker rundt i verden oppførte seg annerledes, og skikker og normer de tok med seg fra hvordan de innfødte i den fjerne østen gjorde det. (Heggvik, 2018)

5.3.1 Gullalderen

Etter andre verdenskrig var det stor etterspørsel etter sjøfolk, de første som kom til var førstereis gutter, men da de ikke hadde intensjon om å bli værende til sjøs omskolerte de arbeidskraft fra land til å kunne ta jobb om bord. Det var fortsatt stor etterspørsel så tillot også kvinner til å bli en del av det, i første omgang var det kun Onstad Shipping som tok utdannede kvinner, men senere også andre rederi da de hadde behov for arbeidskraft. Siste utvei ble å ansette utlendinger, i 1960 utgjorde utlendingene 18% av arbeidskraften på norske skip, men 7 år senere utgjorde de 27%. (Heggvik, 2018)

5.3.2 Jan

Ungguten Jan tok sine første steg ombord i 1956 da var han fylt 15 år, det var ikke lov å dra til sjøs før en var fylt 15. Han startet karrieren sin som salonggutt, men det var på dekk han ville. 6 måneder etter ombordstigning fikk han mulighet til å ta jobben som dekksgutt. Som dekksgutt lærte han fort hvor ståa stod når det kom til tradisjoner og vaner om bord, holdt han de ikke kunne han fort på en ørefik, gjorde kun den feilen en gang. (Heggvik, 2018)

Skipet Jan seilte med gikk over hele verden, men Japan viste seg å være mest spennende. I Japan gikk kvinnene i kimono, dette var daglig bekledding på denne tiden. Japan var kommet lengre når det gjaldt radio og kamerautstyr, Jan så til å få med seg en radio derfra.

Kultur på skip

Jan ville stige i hierarkiet om bord, dette gjorde han også, men da han skulle ta skipperskolen traff han en jente og fant seg jobb i land istedenfor. (Heggvik, 2018)

5.3.3 Sjøfolkenes hemmeligheter

Per Voith forteller om handelsfolkene langs Suezkanalen. Han trodde alle het Moses, og av Moses kunne en kjøpe hva som helst, drog kvaliteten var noe sparsom. Moses hadde avtale med kapteinen om bord, slik at de handlet på bok, det de byttet til seg ble skrevet ned og senere trukket fra hyren. (Pettersen & Brundtland, 2003)

Den største frykten blant sjømenn var å få blindtarmbetennelse i åpent hav. En styrmann forteller om en stakkar som fikk diagnosen i åpent hav. Styrmannen måtte springe mellom sykelugaren og broen for å få instruksjoner for hvordan han skulle fjerne blindtarmen på stakkaren. Skipper Carl Harbitz-Rasmussen om et tvillingpar, som var førstereis gutter, som begge fikk blindtarmbetennelse ikke mer en to dager fra hverandre, begge kom seg til sykehus. (Pettersen & Brundtland, 2003)

Det var ikke uvanlig at det oppsto spontanaborter på norske skip, Økland forteller om en messepike som store blødninger fra underlivet, "lugaren så ut som er slaktehus". Skipper Harbitz derimot var føre var, fikk han høre om en pike ombord som var gravid, skulle hun rett i land. (Pettersen & Brundtland, 2003)s.108).

"Tante" var en eldre dame fra Vancouver, hun var en verdagshelt for sjøfolket."Tante" tok med seg sjøfolk hjem på julaften, uansett om de var edru eller ikke. I 1956 arrangerte hun 14 skiturer, 18 andre typer turer og 40 fotballkamper for skandinaviske skipslag. Uansett vær sto hun klar på kaien med en stor bag fylt med norske aviser, blader og filmer til de om bord. Hennes siste ønske var å få en våt grav, asken hennes ble overrakt av en prest til mannskap om bord på MS "Edga". De strødde asken hennes på Lanser River, en armada av småbåter, politi- og los-båter fulgte seremonien. (Pettersen & Brundtland, 2003)s.79-82)

5.3.4 Bjørn

Bjørn reiste ut for første gang i 1969, han hadde lest seg opp på både skipet historie og rederiet han skulle seile med. Han hadde store forventninger for sin første reise, men da han satt om bord på flyet kom skrekken, “hva har jeg gjort? Hva om jeg aldri kommer hjem igjen?”. Flyturen gikk fra Værnes til Fornebu så til København, turen endte i Valletta med mellomlanding i Roma. (Heggvik, 2018)

Bjørns første møte med skipet sto ikke til forventningene. Skipet var mindre enn antatt, og da han ble tatt med til kapteinen var det mer skuffelse. Kapteinen reise seg knapt for å hilse på Bjørn, han så sliten og daff ut, ikke noe staskar, og han gikk i tøfler! Alle tvil forsvant da Bjørn sto ved rekka å så Gibralta på styrbord og Afrika til babord, det var dette han hadde drømt om.

De første jobbene Bjørn gjorde om bord var å rense sjøvannsfilteret og lage ny pakning til et kjølevannsrør. Han fikk skryt da sjøvannsfilteret var rensket og da skulle han lage ny pakning. Bjørn visste ikke hvordan han lagde pakning, men han fikk hjelp av “reppen” og det var laget på få minutt. Da bjørn overleverte pakningen fikk han skryt, og sa ikke noe om at han hadde fått hjelp med pakningene. Dette resulterte i at i hver havn fikk han en halv fridag i bytte mot å kjøpe øl for første. (Heggvik, 2018)

5.4 Kvinner på havet

I første halvdel av 1800-tallet kom dampmaskinen, som gjorde at skipsfarten ble mer effektivisert og line skip kom. Det ble behov for mer renhold og bekvemmelighet om bord. Gjennom det ble de tradisjonelle kvinneyrkene tatt om bord, med rengjøring, servering og oppvask (Heggvik, 2017). Da de gjorde at det var mer behagelig for mannskapet å være om bord ble kvinnene mer akseptert ombord. Det var fortsatt mange som mente at en kvinne ikke hadde noe på et skip å gjøre. Kvinnene skulle være på land og vente på at de som reiste ut skulle komme hjem igjen, slik at det var noen å komme hjem til.

Kultur på skip

Det ble behov for flere kvinner om bord da de begynte med turist turer med skip, de var der for turistene. Kvinnene om bord fikk ikke hyre, de levde av driks som de fikk av passasjerene. Arbeidstidene deres var ikke regulert, de jobbet når offiserene bad dem om det. Var det bedre gjester ombord måtte de finne seg i å jobbe hele dager og netter. Kvinner om bord ble ikke regnet som mannskap, de ble regnet som de andre. Dette har ført til at de ikke er med i statistiske oppslagsverk, og det er dermed uvisst hvor mange kvinner som var ombord på skip. (Heggvik, 2017)

Under andre verdenskrig stilte også kvinnene om bord. Det er usikkert om de gjorde det for fedrelandet, for hyren (de fikk hyre under krigen) som var til god hjelp da det var sparsomme tider, eller om det var for samme grunn som mennene beskriver det “for fred og frihet”.

I etterkrigstiden ble det en oppblomstring i handelsflåten, dette gjaldt også kvinnene. Telegrafist var et populært yrke for kvinner, i 1967 var 11% av telegrafistene kvinner og 15 år senere var det hele 24% som var kvinner. Det er uvisst hvorfor så mange kvinner tok til havet som telegrafist, de hadde samme jobb på land. Det er vel det å få fred og frihet, som gjorde det til et attraktivt yrke for kvinner. Det kan og ha med at det var mer jobb til havs, ikke bare som telegrafist, men også som salongpiker og messepiker. (Heggvik, 2017)

Kvinner som jobbet på havet har måttet gjennomgå mye skitsnakk om at de ikke hørte til ombord, det at de skulle være hjemme for mennene sine, og slik er det fortsatt på noen skip. (Anchorsaweigh, 2018)

I et intervju forteller menn og kvinner om at det som skjedde ombord ble ombord, akkurat som i Las Vegas. En forteller at det var til fordel for kvinnene at det ikke ble snikksnakk om det som skjedde om bord, de ville ikke ha et rykte på seg. Det var opp til kvinnene å huske hvor streken gikk, og de måtte lære seg hvor den lå. Ei forteller; *“Er dette spesielt smart? Hva tror du er lurt? Hva tror du ikke er lurt i forhold til at du har en jobb der du vil bli respektert, der du på en måte ikke er interessert i tilnærmelser fra noen? Bør en da ligge ved bassengkanten i bikini? Er det spesielt smart når gutta boys er ute i 10 måneder i slengen? “. (Bolsø, et al., 2017).*

Det har vært en lang reise for kvinner å komme seg opp i hierarkiet på skip. Først hadde de ikke noe om bord å gjøre, så hadde de samme jobbene som på land, men uten hyre. Før de omsider fikk hyre, og endelig i 1972 fikk første kvinnen styrmannssertifikat og i 1973 første kvinnelige maskinist. (Heggvik, 2017)

6 Tatoveringer

“My body is my journal, and my tattoos are my story.”

- Johnny Depp, (Depp, n.d.)

Når en snakker om kultur til sjøs må en ha med tatoveringer. Sjømenn tok med seg sine permanente kroppssurvenir fra stillehavsøyene tilbake til Europa.

I etterkrigstiden kunne en lett skille en sjømann ut fra resten av befolkningen, han kunne ha en eller flere tatoveringer. Det var ikke sømmelig for andre enn sjøfolk å ha tatoveringer på denne tiden. For de fleste sjøfolk ble det å tatovere seg sett på som et innvielsesrituale. For en førstereisgutt var det å ta tatovering noe en måtte gjennom for å kunne være en fullverdig sjømann. Han ville bli dratt med i havn til der det var en sjappe og der ville en kunne velge mellom faste motiver som en kunne få tatovert. (Svenning, et al., 2017). Det var ikke alle som lot seg tatovere, Jon Michelet ble fortalt før han drog ut som førstereisgutt av sin mor “ingen tatoveringer, og et større brev for hver større havn”. Dette holdt han. (BOK365, 2015)

En tatovør hadde sine motiver for å kunne ha flest mulig kunder på en dag, tatovøren var da trent i sine spesifikke motiver. Dette gjorde at han klarte å fullføre motivene raskere enn om han måtte stenslie en ny en for hver kunde. (Svenning, et al., 2017)

6.1 Tatoverings Pistolen

Da Edison kom med sin automatiserte pen så ble denne videreutviklet av Samuel O'Reilly til en maskin som kunne lage motiver i underhuden på en. Da O'Reilly døde tok hans lærling Charles Wagner over forretningen hans og gjorde den automatiske pennen til den tatoveringsmaskinen vi har idag. (Tattooarchive, 2017)

Før denne oppfinnelsen kom brukte de en hammer som de slo på en nål dyppet i blekk med, eller så ble en håndholdt nål brukt for å lage permanente motiver av blekk under huden. Før dette igjen brente de huden så det gav permanente symbol. (Svenning, et al., 2017)

6.2 Nyhavn 17 – opp en trapp til baren og ned en trapp til tatoverings- sjappa.

Nyhavn 17 er den eldste tatoveringssjappa i verden, den var først i kjelleren hos en tobakksforhandler. Her var de besøkende sjømenn, og tilskuere som skulle få med seg den økende trenden. Siden 1884 har de tatovert sjømenn, kveldens damer og kriminelle, til og med en konge, Kong Frederick XI. (Majbritt, et al., n.d.)

6.3 Betyning

Før tatoveringer ble populært hadde diverse tatovører egne motiver som de tatoverte på sjøfolk. Det var under seilskutetida at det ble satt regler eller normer for hva sjøfolk skulle tatovere, og hva motivene sto for. (Svenning, et al., 2017). Senere ble mye av symbolikken bak tatoveringene borte, da de heller tok det fordi det så tøft eller pent ut. Her er noen av de tatoveringene.

6.3.1 Svale

En svale ble tatovert etter en person hadde seilt minst 5000 nautiske mil, og en svale betydde også hjem, da en svale alltid vender tilbake hjem. (Svenning, et al., 2017)

6.3.2 Spurv

En spurv var også et merke for å ha seilt mer en 5000 nautiske mil. (Svenning, et al., 2017)

6.3.3 Gris og Hane

I seilskute tiden ble griser og haner fraktet i trekasser, så om skipet skulle forlise ville disse dyrene fortsatt flyte i land. Det å ha tatovert en hane og en gris sto da for å flyte trygt i land dersom skipet skulle forlise, kunne også bety det å alltid ha mat, skinke og egg. Disse ble etter tradisjonen tatovert på beina da de kunne gå trygt i land etter forlis. Noen kunne også ta hanen og grisen med teksten «A pig on the knee, safety at sea. A cock on right, never loose a fight.» (SailorJerry.com, n.d.)

6.3.4 Skilpadde

En skilpadde ble tatovert som et rituale, da det sto for å ha krysset ekvator. Da også i sammenheng men Neptuns dåp. (SailorJerry.com, n.d.)

6.3.5 Kong Neptun

Det å ha kong Neptun tatovert var et bevis på at en hadde gjennomført neptuns dåp ved overseilig av ekvator. (Svenning, et al., 2017)

6.3.6 Anker

Et anker ble tatovert isammenheng med at en hadde krysset Atlanterhavet, det stod også for sikkerhet. (Svenning, et al., 2017)

6.3.7 Havfrue

En havfrue var et symbol på farer som fantes på sjøen, men også som det eneste kvinnlige selskap på det store havet. (Svenning, et al., 2017)

6.3.8 Pin-up/Kvinne/Erotisk Kvinne

Det var lange turnuser før 1970, derfor ble det tatovert en pin-up eller kvinne for å symbolisere de som ventet på en hjemme, enten det var kjæreste eller en mor, men var også for å alltid ha med seg kvinnelig selskap. (Svenning, et al., 2017)

6.3.9 Kompass

For å alltid finne veien hjem igjen. (Svenning, et al., 2017)

6.3.10 Nautisk stjerne

For å kunne navigere og å finne veien hjem. (Svenning, et al., 2017)

Kultur på skip

6.3.11 Hold Fast

Ble tatovert over knoklene for at en dekksperson skulle gjøre jobben raskt og effektivt, og han skulle heller ikke miste grepet på tauet/trossen en holdt. (Svenning, et al., 2017)

6.3.12 Propell

En på hver rumpeball for å forhindre å drukne, men også for å kunne propelle seg til land. (Peony, 2020)

6.3.13 Drage

Tatovert av en person som hadde vært i Kina. (Svenning, et al., 2017)

6.3.14 Anker i kryss

Bevis på at en hadde stilling som båtsmann. (Svenning, et al., 2017)

6.3.15 Tau/ Kjetting

Tatovert rundt håndleddet som viste til at en var dekksgutt eller last- og kaiarbeider. (Svenning, et al., 2017)

6.3.16 Fullrigger

Sjømannen hadde seilt rundt Kapp Horn. (deMilked, 2019)

6.3.17 Krabbe

Slik at en skulle krabbe trygt i land etter skipsforlis. (Svenning, et al., 2017)

6.3.18 Kors, Anker og Hjerte

Tro, håp og kjærlighet. (Svenning, et al., 2017)

6.3.19 Kors

Tatoveret under foten for å forhindre det å bli spist av hai. Et kors sto også for at dersom en skulle bli funnet død i ukjent havn skulle de fortsatt se at personen ville bli begravd kristent. (Svenning, et al., 2017)

6.3.20 Rose

Kjærlighet eller skjønnhet (Svenning, et al., 2017)

6.3.21 3 prikker

Tro, håp og kjærlighet eller Gud, Jeus og den hellige ånde. (Svenning, et al., 2017)

6.3.22 Dolk og Rose

En sjømann var lojal og var villig til å sloss med hvem og hva som helst, selv en rose. (deMilked, 2019)

6.3.23 Sjømanns grav

For å minne om kollega som døde til sjøs. (MilitaryHistoryMatters, 2012)

6.3.24 Hai

Dyr ble ofte tatoveret for å vise til personens personlighet. En hai symboliserte for eksempel stahet, en skulle ikke la seg være noens sjømat. (SailorJerry.com, n.d.)

6.3.25 Sjømonster

Tatovering som skulle beskytte mot sjømonstre eller etter selv å ha møtt et sjømonster. (Svenning, et al., 2017)

Kultur på skip

6.3.26 Død før skam

For å overholde sjøens æreskoder. (Svenning, et al., 2017)

6.3.27 Harpun

Viste til at en var hvalfanger eller fisker. (deMilked, 2019)

6.3.28 To kanoner i kryss

Sjømannen hadde tjenestegjort i marinen. (Peony, 2020)

7 Overtro

“Jeg er ikke overtroisk. Jeg er redd det bringer ulykke.”

- R. A. Dickson (Dickson, n.d.)

I denne delen blir det fortalt om folketroen som oppsto på havet, og hvordan de håndterte de farene som kunne oppstå ved hjelp av ritualer og tradisjoner. (Alver, 2019). Slik som det å kysse en hestesko når skipet legger fra kai, det at et nakent kvinnebryst ville roe stormen, og det å nevne diverse ord skulle bringe mer farer enn betrygging.

7.1 Fiske

Norge var lenge kjent som en nasjon av fiskere, med Norges lange kystlinje var det mye å hente. Dette gjorde også at det oppsto tradisjoner og overtro for hvordan fisket skulle utføres.

Om man drømte om fisk, skulle en komme seg fort ut, da det å drømme om fisk gjør at en ville få mye fisk. For å komme seg ut på fiskeværet måtte en stole på årene sine, så for forsikring var det lurt å ha med ett ekstra par årer. Men skulle en få fisk måtte en aldri ha en kvinne om bord i den, dette gav ulykke. For å bli kvitt ulykken måtte en vaske båten med soda fra forut til akter, da kom fiskelykken tilbake. På 17. mai skulle man se hvor linerla satte seg, satte hun seg på en fiskebåt ville dette gi godt fiske, men fløy hun utover fjorden ville det bli en bomtur for fiske. (Østen, 1996)

Været kunne gi en antydning til om en ville lykkes med fisketuren. Nordlyset avspeilet silden i ishavet, var det mye nordlys varslet det godt sildefiske. (Grambo, 1993)s.113). Når månen var voksende, den ligger i høyre hånd, var fisken på sitt tykkeste. (Østen, 1996)s.185)

En måtte vær forsiktig med hva en sa eller gjorde mot en fisker. Ønsket man en fisker godt fiske ville han ikke få noe fisk, men dersom en spyttet etter han ville dette gi godt fiske. Det beste var å kaste et sopelime etter han. Skulle fiskeren møte på ei kvinne eller en katt på vei til båten var dette uheldig, var det en svart katt betydde det personlig ulykke. Dersom fiskeren møtte tre kjerringer var det bare å dra hjem igjen. (Østen, 1996)s. 60). På tur til båten kunne en fisker oppnå fiskelykke ved å møte en mann på hest, og toppen av flaks var

Kultur på skip

å møte tre karer. For å virkelig sikre fiskelykken la fiskeren kroken som skulle brukes under tungen når han gikk til alters, da hadde en alltid fiskelykke (Østen, 1996)s.185)

Dagene fortalte oss hva som kunne gjøres eller ikke. Fisk som var fisket på en søndag var ikke velsmakende, men skal sies at yrkesfiskerne sin fisk var fredet i helgene. 28 februar var dagen å ta viktige avgjørelser, alt som ble påstartet denne dagen ville en lykkes med. (Østen, 1996)

20 mai er svært uheldig dag, så man stjerneskudd denne dagen ville det komme uvær fra retningen den falt i. Denne dagen skulle man spesielt ikke plystre (ikke at en noen gang skal det til sjøs), en skulle heller ikke banne, men spesielt skulle man ikke sy denne dagen, da sydde en vinden fast. Denne dagen var det også svært uheldig å lette anker. (Østen, 1996)s.186).

Reparerte en sjøklær på en søndag og disse ble brukt, ville ikke personen bli funnet ved drukning. Når egget var spist påskedag så måtte en huske å knuse skallet etterpå, da reddet en en sjømanns liv. (Østen, 1996)s.117).

For å få fiskerne trygt hjem, fra farene på havet, strødde kvinnene deres salt i fjellsprekker ved klippene på stranden. Skulle fiskerne kun ut for en dag fikk de salt strødd over seg, for hellelets skyld. (Lorie, 1993)s.124)

1. juni, da biter fisken, den første makrellen en fikk ble kalt konge, og fikk en mye fisk etter den første sa de; "Det var en god konge". På 8. juni skulle en sette på nye kroker på linen og de gamle skulle pusses opp (Østen, 1996)s.208)

7.2 Sjøsyke

For å unngå sjøsyke skulle man dra på fiske og spise hjertet til den første fisken en fikk i finnmark, nordland og herdla. På island tok de gresstorv fra kirkegårdene i skoen, for hellig jord var svært effektivt mot sjøsyke. En annen måte var å dryppe saltvann på barnet som skulle døypast, dette skulle hindre at barnet noengang ville bli sjøsykt. (Grambo, 1993)s.133). Den sikreste måten skulle være å ha tenner av en avdød hengende rundt halsen i en rød snor.

7.3 Den Flyvende Hollender

Spøkelsesskipet som seilte de syv hav, skulle sjømenn være så uheldige å se dens blå silhuett i horisonten var død en sikkerhet innen 8 dager. Det skal sies at skipet er forbannet til å seile de syv hav til dommedag, det samme gjelder skipets kaptein, ofte omtalt som van Halen, van Straten eller van Diemen, skipet var tross alt kalt “Den Flyvende *Hollender*”. Kapteinen skal kunne befris fra sin forbannelse dersom en kvinne ofret sitt liv i kjærlighet for ham. (Grambo, 1993) s. 53)

7.4 Jonas om bord

Dette uttrykket kommer fra bibelen. Gud bad Jonas om å dra i Ninive for preke og misjonære for de avgudsdyrkerne der, men dette ville ikke Jonas, så han satte seg på et skip til Jaffa. Denne handlinger gjorde herren sint og han utsatte skipet for en voldsom storm, sjømennene ombord trakk lodd for å se hvem som var synderen. Loddet falt på Jonas og han ble straks kastet over bord, dette stilnet stormen. De ble kvitt ulykkesfuglen og dermed rensset skipet for syndebyrden Jonas hadde påført det. (Grambo, 1993)s. 77)

Dersom et skip blir stadig utsatt for uhell, sies det at det er en Jonas om bord som har skyld i uhellene. Dette er et begrep som er kjent blant gamle norske sjømenn.

7.5 Sjømonstre

Havet var lenge et under. Oldtidens sjøreisende kunne se horisonten, men visste ikke hva som befant seg bak horisonten. Mange sa dette var en kant, de trodde at jorden var flat, så om de skulle seile over den ville de falle utenfor kanten ut i intet. Da de så at det ikke var noe kant, kun mer hav, seilte de lengre.

Det var fortsatt tvil blant datidens sjømenn og de fikk tradisjoner som skulle hjelpe mot de farene som kunne oppstå. Det store åpne havet skjulte farer, skip som aldri kom tilbake, venner og familie en aldri så igjen. Dette skapte historier for hva som var grunnen til at de ikke kom hjem igjen. En av disse grunnene var sjømonstre.

Kultur på skip

Historier om gigantiske blekkspruter som knakk skip i to, om midgardsormen som ligger ute i kanten av havet og biter seg selv, da den ikke har annet å bite. (Næss, 2020) Havfruer og sirener som synger og lokker skip til å gå på land. Alle disse var trusler som havet skjulte.

Sjømenn fant metoder for hvordan de kunne unngå slike skapninger, de satte gallionsfigurer i baugen slik at det første som skulle møte farene var en vakker kvinne. Vikingene tok behag i det at gudsmotivene de satte i baugen skulle følge dem på seilaset for å verne mot farene. Sjømenn tok også med seg hellig jord slik at gud var med dem på ferden.

7.6 Havfruer

En mystisk skapning der underdelen er en fiskehale og overkroppen er menneskelig, en kvinne med store bryst. Skulle hun vise seg ville det bli vind. Dersom en havfrue kom i båten og spurte etter rorkulten, skulle denne gis ellers kunne hun forbanne deg med storm som ville føre til drukning for deg eller nær slekt. Hun kunne også forbanne din slekt og framtidige generasjoner med idioti. En havfrue kunne også ha en god side, hun kunne gi råd til fiskerne om hvor det var godt fiske, det var ikke uvanlig at de også forutså fremtiden.

Det er flere historier om unge menn som blir dratt ned til havdypet av havfruene. De ble holdt her for å måtte leve med havfruene i lengre tid. Ble de unge mennene bitt av sterk hjemlengsel, fikk de dra hjem, men disse ble ofte sinnssyke. En tror dette handlet om store erotiske fantasier som gikk over til ren galskap. (Grambo, 1993) s. 64 - 65)

7.7 Kvinner om bord

Kom en kvinne om bord i båten din skulle den vaskes med soda fra forut til akter, men på skip var det noe annet. Hvis det var en kvinne om bord kunne dette bringe uvær, dette kunne unngås hvis hun sto i baugen bar brystet, dette ville stilne stormen. For at kvinnene skulle slippe å vær barbrystet i baugen, gjorde de at gallionsfiguren barbrystet. Gallionsfiguren skulle representere skipets sjel, den skulle holde demoner borte (Lorie, 1993)s. 203)

7.8 Vær og vind

“Kommer uværet brått, varer det kort, men øker vinden i ro og mak varer den også neste dag”

- (Østen, 1996)s. 85)

Den største faren på det på det åpne havet var været, de som kom tilbake kunne fortelle om monsterbølger, vinder som revnet segl og om å ha ingenting rundt seg annet en horisonten og det var ikke verken sky eller dønning å se. For å sikre seg at seilaset gikk uten at vær og vind skulle sette dem i fare fant de tradisjoner som skulle sikre seilaset.

For å få vind på havet skulle en løsne knuter om bord. Det ble sagt at norske hekser fløy rundt med en tråd full av knuter og løsnet en og en knute for å øke styrken på stormen slik at skip skulle havarere. (Grambo, 1993)s. 87)

Melkeveien kunne fortelle hvilket vær som kom (Grambo, 1993)s. 103). Var Melkeveien en tett tåkebelte kom til å være en snørisk vinter. ved tette flekker ville det bli tett snøfall og storm. 2.februar kunne en lese antall klumper i Melkeveien, dette ville fortelle en hvor mange snøfall en ville få. Var det mørke flekker ville en få mildvær og regn.

Torden ble kalt “husbreia” eller “hesbreia” , avledet av husfrøya som betyr husfruen. (Grambo, 1993)s. 111). Sjømenn snakket ikke om landlige redskap og yrker ved deres rette navn da dette gjorde at de ville tenke mer på de hjemme enn å utføre arbeidet om bord. Det var hardt arbeid om bord og tankene skulle holdes der, ingen distraksjoner. Ved uvær måtte alt sikres, ble ikke dette gjort ordentlig kunne det gi katastrofale utfall. Segl som revnet, last som gikk tapt, og tap av liv. Tap av liv da noen gjerne ville redde last og segl, men falt på havet istedenfor.

Dersom man gikk på isen etter 22. februar kunne man ikke forvente å få hjelp opp fra isen, hvis man skulle falle gjennom. Det var på denne dagen at St.Peter kaster en torden-stein i havet så det skulle tine. Skulle man være så uheldig å drukne kunne man ikke forvente at vedkommende ville bli begravd i kristen jord. (Østen, 1996)s. 73).

Når en hører brenningen i sjøen utenfor bruse innover land, heter det at “han maler på tangene.” Det betyr vanligvis at det kommer nytt vær inn fra sjøen, gjerne mildvær. (Østen, 1996)s. 97)

Kultur på skip

Kommer vinden fra nordøst den 14 mars betyr dette regn eller snø. (Østen, 1996)

Dyr gav tegn på hva en kunne forvente av seilaset. Isfuglen skal ha lært menneske å fiske, dersom denne synger varsler det regn. (Østen, 1996)s. 205). En skulle ikke nevne hest ombord, da det var hester som trakk kisten i en gravferd, nevnte en hest ville dette bringe død om bord. Dersom man drømte om ville hester, spesielt røde og ville, betydde dette uvær, og drømte man om to hester betydde dette forlis (Østen, 1996). Dersom fisken gaper mye etter den er fanget og ligger død, varsler det om uvær.

9.juni begynte laksen å gå oppover elvene, dette satte sommeren i anmarsj fra vestlandet og nordover, var laksen fet og fin ble det et godt år, men var den lang og slank ("slangefisk") ville det blir regnfullt og dårlig år. (Østen, 1996)s. 209). Blør laksen mye ved slakting ville det snart komme regn og torden. Dette gjelder generelt fisk, blør fisken mye kom det uvær.

Til per dags dato er plystring noe av det verste man kunne gjøre om bord. Plystring ville gi vind, sterk vind, lyden av plystring kunne hørtes ut som vinden som suser. Det å plystre ble sett på som en tilkalling av Gamle Erik, eller fanden, igjen det å kalle noe ved sitt ordentlige navn (djevelen) gav ulykke. (Grambo, 1993)s. 122) Plystring ble sett på noe en gjør om man ser på livet med en lettvint holdning, og da ville djevelen komme å hente de til helvete. Gudene skal ha sett på plystring som en utfordring, og skulle en være så uheldig å plystre skulle en kaste en mynt på havet som en ofring for at gudene ikke skulle laga storm. (Lorie, 1993)s. 203).

8 Metode

(sokogskriv.no, n.d.)

8.1 Valg av metode

En valgte å bruke spørreundersøkelse som metode for forskningen for da ville en kunne nå ut til størst mulig gruppe av sjøfolk. Gjennom å bruke intervju vil en kunne nå alt i fra elever som fortsatt går på videregående skole, til de som har vært pensjonert i en årrekke.

8.2 Avklaring

En har tidligere lært om kultur gjennom samfunnsfag og religion på ungdomskolen. Informasjonen ble mer tilnærmet på videregående i faget etikk, også her startet fascinasjonen med hvorfor vi gjør som vi gjør. Da en selv var på skip med 60 andre nasjonaliteter så en hvordan de forskjellige kulturene tilknyttet seg hverandre og undret om dette var tilfellet om bord på andre skip. Det å være på et helnorsk besett skip gjorde undringen større da disse ikke kunne sammenlignes. På universitetet hadde en kulturforståelse, og lærte forskjellige teorier om hva som gjør at vi gjør som vi gjør.

8.3 Tema

Kultur på skip, temaet for denne oppgaven. Dette ble valgt da en har interesse for temaet, kultur er noe som oppleves hver dag, det er overalt, til og med på skip. En opplevde det selv i læretiden hvor 60 nasjonaliteter var samlet på ett skip. Her lærte en om hverandre, og hva som gjorde at de gjorde som de gjorde.

Kultur på skip er et relevant tema for Nautikk, da det sjeldent finnes et skip med kun en nasjonalitet ombord. Ofte hører en om saker hvor hovedgrunnen for konflikt ombord var mangel på forståelse for hvorfor noen gjorde som de gjorde. Så med å skrive denne oppgaven ville en se om det var sant det som historiene fortalte, det en lærte på skolen om kultur stemmer overens med det virkelige liv.

8.4 Planlegging

En valgte å bruke spørreundersøkelse som metode å finne informasjon om hva de som jobber eller har jobbet på havet mener om kultur, tatoveringer og overtro på skip.

En ville nå flest mulig på kortest mulig tid, så en brukte sosiale medier som metode for å nå folk.

8.5 Utvalgsbeskrivelse

Dette er en oppgave om kultur på skip, så en ville nå sjøfolk. Den raskeste og enkleste måten å få gjennomført dette var å finne Facebook-grupper som hadde medlemmer som er/var sjøfolk.

En ønsket å nå alle departement på et skip, men det ble vanskelig å finne fra annet enn dekk, da de fleste Facebook-gruppene en fant så var medlemmene dekkspersonell. Men link til spørreundersøkelsen ble sendt til tidligere kollegere og bekjente som det var vist at jobbet i andre departement.

8.6 Spørsmålsguide

En fant at spørsmålene kom litt av seg selv, men noen av de fant en inspirasjon i bøkene som ble lest eller andre spørsmål som kom fra medstudenter da bachelor temaet ble diskutert. Spørsmålsguiden og forklaring til hvert tema som en startet med ligger i vedlegg (vedlegg i). Spørreundersøkelsen ble gjort endringer på underveis. Den ble lest gjennom flere ganger, og en fikk også medelever til å lese gjennom for å finne feil, disse ble endret så undersøkelsen som tilslutt ble sendt ut er vist i vedlegg (vedlegg ii).

8.7 Gjennomføring av spørreundersøkelse

Spørreundersøkelsen ble lagt ut på Facebook, det var slik en kunne nå flest innen den rette målgruppen med å velge Facebook-grupper som hadde medlemmer med sjøfolk i

seg. Den ble også lagt ut i klasse-gruppen. Dette var for at en ville nå yngre sjøfolk, også i gruppen «kvinner i mannsdominerende yrker» som kun har kvinnelige medlemmer i håp om å få flere svar fra kvinner til sjøs. Spørreundersøkelsen ble også sendt til venner og bekjente som har jobbet eller jobber på skip.

8.8 Transkripsjon

Spørreundersøkelsen ble laget i google forms. Dette var en enkelt og rettfram metode å lage skjemet på, ble prøvd med surveymonkey også, men denne ble for komplisert.

Spørreundersøkelsen lå ute i 2 uker, dette gav totalt 356 svar. Alle svar ble lest igjennom og samlet i resultat kapitlet. Det var mangen like svar, disse fikk fellesnevner. Disse fellesnevner er tolket av en, og det er mulighet for å kunne tolke svarene på andre måter, men de kan sammenlignes ved å se på resultat kapitlet og alle svar som ligger i regneark vedlegget (vedlegg iii)

8.9 Etterpåkløskap

I etterkant ser en at det var feil med spørreundersøkelsen. En ha skulle reformulert flere av spørsmålene da noen av disse ikke gav klar mening for hva det ble spurt om. En skulle hatt flere til å se over spørreundersøkelsen før den ble sendt ut.

Spørsmålene med alternativene helt enig, litt enig, usikker, litt uenig og helt uenig skulle hatt et alternativ for tekstsvar dersom noen ønsket å utdype svaret sitt. I beskrivelsen av spørreundersøkelsen skulle det ha vært utdypet at dersom et spørsmål med alternativene helt enig, litt enig, usikker, litt uenig og helt uenig, ikke ville svares på skulle en svare “usikker”.

I beskrivelsen av spørreundersøkelsen skulle en ha spesifisert at et nei var godt nok tekstvar på spørsmål som ikke var relevant for personen å svare på. Det skulle også ha blitt lagt inn en måte å kontakte en på for å kunne gi tilbakemelding på spørreundersøkelsen, da slike ting kunne blitt tatt med i forskning til eventuelt gjenbruk for andre. Da også mulighet for å kontaktes ved eventuelle spørsmål vedrørende

Kultur på skip

spørreundersøkelsen slik at meningen med spørsmålene kunne blitt fortalt, da hadde en kunne fått flere svar en var ute etter.

En ville ikke at spørsmålene som ble gitt i spørreundersøkelsen skulle være alternative å svare på. De var obligatoriske å svare på, da dette ville gi større sannsynlighet for at personen som tok undersøkelsen ville gi et svar istedenfor å la det være tomt. Da igjen skulle dette vært utdypet i forklaringen til spørreundersøkelsen at hadde en ikke et svar var N/A godt nok.

9 Resultat

I resultater har en sett gjennom svar fra spørreundersøkelsen og samlet de sammen til en oversikt. Har svaret vært ubesvart eller ikke relevant for spørsmålet er disse regnet som annet svar eller som ikke besvart.

9.1.1 Kjønn:

Mann: 309/ Kvinne: 46 /Annet: 1

9.1.2 Alder:

Annet: 5 stk / 20 år >: 5 stk / 20-29 år: 117 stk / 30-39 år: 91 stk / 40-49 år: 58 stk / 50-59 år: 59 stk / 60-69 år: 19 stk / 70 år <: 2

9.1.3 Antall år på skip:

Annet: 1 svar / under 1 år: 1 svar / 1 - 5 år: 79 svar / 6 - 10 år: 75 svar / 11- 15 år: 67 svar / 16 - 20 år: 44 svar / 21 - 25 år: 24 svar / 26 - 30 år: 30 svar / 31 - 35 år: 17 svar / 36 - 40 år: 9 svar / over 40 år: 9 svar

9.1.4 Nasjonalitet:

Norsk 348 /Annet 8

9.1.5 Bemanning på skipene har vært..:

Hel Norsk besetning: 65 /Flerkulturell besetning: 44/Begge deler: 217

Krysset av alle alternativ: 11 svar

Kultur på skip

Krysset av for helnorsk og flerkulturell besetning: 8 svar

Helnorsk og begge: 7 svar

Flerkulturell besetning og begge: 4 svar

9.1.6 Departement:

Dekk, Bro: 205

Maskin: 77

Bysse: 18

Forpleining: 11 svar

Annet: 45

9.2 Kultur

9.2.1 Et skip til sjøs er et eget lite samfunn:

Helt enig: 241 – Litt enig: 79 – Usikker: 1 – Litt uenig: 7 - Helt uenig: 28

9.2.2 Jeg lærte om kultur på skolen:

Helt enig: 75 - Litt enig: 155 - Usikker: 34 – Litt uenig: 45 - Helt uenig: 47

9.2.3 Jeg lærte om kultur via forskjellige vandrehistorier som ble fortalt ombord:

Helt enig: 55 - Litt enig: 198 - Usikker: 43 – Litt uenig: 38 - Helt uenig: 22

9.2.4 Det jeg har lært om kultur har gjort at jeg er redd for å trakassere noen, som har ført til at jobben blir mer tidkrevende, i frykt for å trå på noens tær:

Helt enig: 19 - Litt enig: 72 - Usikker: 42 – Litt uenig: 110 - Helt uenig: 113

9.2.5 Når flere mennesker fra forskjellige kulturer er samlet på en plass blir kulturene samlet til en egen kultur:

Helt enig: 30 - Litt enig: 151 - Usikker: 40 – Litt uenig: 89 - Helt uenig: 46

9.2.6 Det å ha lært om kulturer gjorde meg mer utrustet for hva jeg kunne måtte hankses med på skip:

Helt enig: 74 - Litt enig: 151 - Usikker: 48 – Litt uenig: 44 - Helt uenig: 35

9.2.7 Jeg synes det burde være obligatorisk for alle nye sjømenn å lære om hvorfor kulturer er som de er:

Helt enig: 102 - Litt enig: 143 - Usikker: 36 – Litt uenig: 42- Helt uenig: 33

9.2.8 Jeg endret adferd etter å ha jobbet med et flerkulturelt mannskap:

Helt enig: 70 - Litt enig: 121 - Usikker: 55 – Litt uenig:54 - Helt uenig:56

9.2.9 Ved konflikt mellom kulturene ombord så tok jeg partiet til min egen kultur:

Helt enig: 41 - Litt enig: 69 - Usikker: 113 – Litt uenig: 67 - Helt uenig: 66

9.2.10 Det å jobbe i et flerkulturelt team gjorde jobben mer effektiv:

Helt enig: 16 - Litt enig: 37 - Usikker: 108 – Litt uenig: 100 - Helt uenig: 95

9.2.11 Dersom kvinne; Det at jeg var kvinne gjorde at jeg ble sett i et annet syn da jeg ikke var like egnet som de mannlige kollegaene:

Helt enig: 15 - Litt enig: 13 - Usikker: 1 – Litt uenig: 3 - Helt uenig: 12 - Ubesvart: 2

9.2.12 Hvordan var det å jobbe med andre kulturer?

Ok: 45 svar

Greit: 38 svar

Lærerikt: 35 svar

Bra: 25 svar

Spennende: 12 svar

Interessant: 17 svar

Fantastisk: 5 svar

Kjekt: 13 svar

Berikende: 17 svar

Krevende: 37 svar

Ingen problem: 15 svar

Språk: 17 svar

Annet: 49 svar

Kultur på skip

«Jeg jobbet med bare menn fra Europa og språket var engelsk. Det gikk greit, men øst-europeere sliter med å kommunisere effektivt på engelsk etter min erfaring»

«Greit, men man måtte tenke på at forskjellige kulturer reagerer forskjellig. En velment rettleiding kan av enkelte kulturer oppfattes som refs og bli fornærmet.»

«Mya krokker mellom hur ting ska göres! Arbetsmoral og sikkerhet! Mye otryggare med mångkulturell besättning samtidigt som mye göy då de har annan måte å göra ting!»

«Spennende, utfordrende og tidvis frustrerende, men det gikk bedre etterhvert. Det dukker dog hele tiden opp nye «caser» man aldri hadde trodd skulle være/bli en case»

«Blandet følelser, større fare for kommunikasjonsfeil på enkle jobb beskrivelser. Etc. Mindre sosialt da kulturene kan ha store sprik i «normalen» vanskelig til tider å føre en samtale utenom jobb.»

«Helt fint. Kjekt å se hvordan andre kulturer fungerer på skip iforhold til samme arbeidsoppgaver som jeg er vant til. Men vi "skandinaviske" har heldigvis et annet forhold til hierarkiet på et skip.»

«Jobbet som eneste nordmann, med østeuropeiske offiserer og fillipinske i under stillinger på et stort cruise skip. Ble veldig utstøtt fra begge samfunnene, og sett litt ned på pga jeg var norsk, og ville hatt større opprykk muligheter en de. Valgte å slutte etter kun en uke ombord.»

«Ok. Ensomt når din egen kultur er i mindretal. Om bord på mitt skip er vi 3 nordmenn og 6 russera. Det blir fort litt ensomt for oss nordmenn, for russerane har en anna kultur og er ikkje så gode i engelsk. Derfor er feks. «Smalltalk» umulig å få til med mesteparten av mannskapet...»

«Jobben var så og si den samme, litt mer oversettelser som måtte gjøres, da ikke alle utenlandske var like stødige i engelsk, dette var en gjenganger. Sosialt sett var det «tristere», de utenlandske var ikke særlig sosiale av seg og dro kjapt til sine egne lugarer etter måltidene»

«Grupperinger oppstår ofte. Og kultur er noe som er i konstant endring. Slik at når 2 kulturer er tilstede dannes en 3 kultur. Mens ved frafall eller tilfalle av andre kan flere

Kultur på skip

kulturer dannes. Til en gjør tid vil det være flerfoldige kulturer ombord, basert på arbeid og arbeidssted.»

«En må vara ødmyk og forsøke lere æven av dem, Trots att dem er norsker ;) Nej men jag syns det er grejt og jobbe med flinke folk uansett hvor dem kjem fra, polen, filipinerne, norge, sverige etc... Folk ær folk, fokus bør vara på att en ser folk før det dem er og det dem gjør, gott folke skikk kommer en langt med»

«Både var og er til tider krevende og frustrerende å jobbe på skip med fleire kulturer. Men som regel er mannskap på norsk registrerte skip hentet fra land med god opplæring og erfaring fra arbeid til havs, og da er det både trivelig og lærerikt. Gjerne ein innkjøringsperiode før dei forskjellige kulturene går seg sammen.»

«Som maskinsjef helt greit. Du blir målt og veid. Har en filosofi der at vi jobber som et team. Å drive båt i dag er ingen enmanns jobb. Har selv fortsatt glødende interesse for alt roterende maskineri, samt også navigasjons utstyr. Å kunne stole på hverandre er noe som er nødvendig, maskinbesetning må kunne stole på maskinsjef og maskinsjef må kunne stole på maskinister. Kommunikasjon og tilstedeværelse er alfa omega. Viser seg gang på gang at når jeg fører an mine holdninger og instruerer nye maskinister dette med at vi er et team så blir det bra. Får gode og positive tilbakemeldinger rundt om. På tvers av kulturer.»

«Både bra og dårlige erfaringer. Når det er ulike kulturer kan samarbeid bli svært dårlig dersom en av partene ikke er opplært i kulturforskjeller, noe som er svært vanlig for den eldre generasjon med asiatiske sjøfolk. Man merker også stor forskjell på den yngre generasjon, deres kultur er noe utvasket og de har lettere for å forholde seg til ukjente kulturer. Det gjør at man lettere samarbeider og får effektivt arbeid med yngre sjøfolk. Har også lært at noen kulturer skiller ikke mellom arbeid og fritid slik vi gjør i norge, dersom noen føler seg truffet av noe arbeidsrelatert vil man ofte merke at forholdet brått endres når man er på frivakt også.»

«Inntresant, mye å sette seg inn i og mange feiltrinn å trå før man går rett på den smale stien. Lett å skape unødvendige situasjoner mellom kultur, kombinert med språkforståelse (en vits er ikke alltid like morsom på engelsk som på norsk, eller betyr det samme) Men nå er sjøfolk et ganske raust og forståelsesfult yrkesgruppe. Vi er vandt med å bo oppå folk man gjerne ikke ville blitt venn med hjemme, over lengre tid og

Kultur på skip

akseptere at ikke alle er like, dette gjelder også for sjøfolk fra andre kulturer som gjør at de også aksepterer vår kultur på en annen måte. Man merker stor forskjell på folk fra andre kulturer som er sjøfolk og som ikke er det når man er ombord.»

«Det har gått veldig greit, bortsett fra en episode som omtales som "Mutteriet i Stillehavet". På veg fra Panama til Japan oppsto det en situasjon hvor filippinerne ville ta over båten og vi norske måtte barrikadere oss på kapteinens lugar. Selv fikk jeg telefon om at hvis jeg ikke kom ned i kaffelobbyen ville jeg aldri mer se land. Like etter gikk brannalarmen for om mulig å splitte oss norske. Det ble besluttet å ta båten inn til Hawaii og det ble sendt melding ombord som Gnisten fanget opp at båten skulle anløpe Honolulu og nye norske offiserer skulle komme ombord. Da trodde filippinerne at de hadde vunnet frem, men det var de som måtte forlate båten og vi seilte videre med dobbelt norsk offisers besetning. Filippinerne var en delt gruppe og ca halvparten var ikke med på dette opptøyet. Det antas at en vikarstuert som var ny i rederiet var oppvigleren. Noen av filippinerne kom aldri til sjøs igjen, noen aldri i vårt rederi, men jeg har seilt med flere av de andre på senere skip uten at vi har nag til hverandre. Har et godt forhold til mine arbeidskamerater.»

«Mykje av arbeidet tar mykje lenger tid, og ting blir skyvd vekk fordi det blir veldig mykje ekstraarbeid. Vil påstå der svekka sikkerheita også. Dette heilt ned til skandinavisk mannskap. Reint norsk gjer jobben tryggare og meir effektivt. Vi har ein anna kultur til å sei ifrå, mens eks. Svenska er livredd for å tape ansikt så dei snik seg vekk eller prøver å beskyldde andre»

«Å jobbe med andre kulturer er en utfordring. Jeg har jobbet mest med filippinere. Filippinerene er et meget følsomt folk som man må behandle på rette måten for at ikke hele mannskapet skal vende seg mot deg. Det å jobbe med fullt norsk mannskap er også en utfordring. Nordmenn har, i forhold til utenlandsk mannskap et veldig flatt hierarki hvor janteloven står ekstremt sterkt. Dette er en utfordring, spesielt for unge ledere. Alt i alt har jeg stort sett bare gode erfaringer med å jobbe med flere kulturer.»

«Helt greit, jobbet kun med folk fra Skandinavia og Amerika. Av og til var det litt krevende siden amerikanerne ikke hadde "våre normer" hva angår bordskikk og ikke gå i inredningen med arbeidsklær osv.»

Kultur på skip

«Gøy på en måte og bli kjent med personer Over hele verden. Men følte ofte gnag da jeg tenkte på Lønnings nivået deres som er mye lavere en vår. Pluss at turnusen deres ofte strak seg opp mot 3 måneder ombord»

«Stor sett bra. Utfordrende som skipper å få utenlandsk mannskap til å jobbe under Norske HMS tankesett. Når de skjønner/stoler på at de ikke får sparken for å jobbe saktere pga sikkerheten, så blir de ofte noen av de beste medarbeiderene du kan ha.»

«Det var problematisk til tider. Dette var grunna at i den kulturen var status og respekt veldig viktig. Dermed når eg, som var lågare i hirarkiet, sa mi meining, førte dette til ein personleg og kulturell kresj. dette skjedde også med andre mannskapsmedlemm mot den same person.»

«Det gjekk forsåvidt greit, men har vært borti kulturer som meine damer ikkje skal jobbe og ihvertfall ikkje på båt, dette blei eit problem og gjorde at eg ikkje fekk gjort jobben min og det hadde tendenser til å gå utover sikkerheten!»

«Det var interessant å være med med annen kultur, filippinsk sådan, og jeg kom godt overens med de og lærte til og med språket, men det at jeg er kvinne gjorde at jeg ble fratatt arbeid og ble ikke behandlet likt, både på godt og vondt.»

«Andre kulturer har ikke samme innstilling til hvordan arbeid skal utføres. Det blir gjort det som blir gjort ordre om å gjøre, men ikke noe mer. Det er også stor forskjell i forhold til holdninger med tanke på HMS.»

«Til tider krevende da kommunikasjon er noe av det vanskeligste om bord for like kulturer og blir da enda vanskeligere for forskjellige kulturer. Noen kulturer tåler direkte beskjeder, mens andre må ha det noe mer pakket inn.»

«Det er interessant å se hvordan andre kulturers tankegang er og hvordan de arbeider. Noen ganger har idéer og løsninger fra dem med annen kultur gjort jobben bedre og andre ganger har det gjort jobben vanskeligere og/eller farlig!!!!!!!»

«Rart og tidvis ubehagelige når det var snakk om menns syn på kvinner, og hva enkelte tillot seg å både si og gjøre medkvinner uten samtykke!»

Kultur på skip

«Både greit og ugreit. Men har også vært tilfeller der vikarer med annen kultur har nektet å jobbe fordi de ble fortalt hva de skulle gjøre av kvinner.»

«Krevende, hensyn må taes og det ikke alltid enkelt å få til et effektivt team. Det er dog store forskjeller på kulturer, noen kan settes sammen, andre ikke.»

«Kaotisk tribalisme, hvor folk samles i vær sine stammer, blir konflikter uansett hvor mye noen forsøker hjernevaske folk om at "alle er like".»

9.2.13 Hva har du lært av å jobbe i et flerkulturelt mannskap?

Toleranse: 34 svar

Annet: 67 svar

Mye: 10 svar

Forståelse: 66 svar

Ingenting: 7 svar

Respekt: 62 svar

Lite: 10 svar

Tålmodighet: 15 svar

Effektivitet (godt og vondt): 8 svar

Holde på sitt: 5 svar

Kommunikasjon: 49 svar

Ydmykhet: 7 svar

Kultur på skip

«At enkelte nasjonaliteter kan være utfordrende å jobbe med. Mentaliteten til Østeuropeere kan være en stor utfordring. Når man jobber for et Norsk rederi med flerkulturelt mannskap, klarer man som regel å "snu" slik mentalitet. Alle er uansett forskjellige. Når man først skal ha flerkulturelt mannskap, er det en fordel at det er veldig mange kulturer, istedet for grupperinger. Dette har jeg hørt at f. Eks Rumenerne også sier. De vil ikke ha for mange rumenerne ombord for det ødelegger miljøet med grupperinger. Fillipinerne har en veldig respekt for rang, og er svært lite inkluderende om de innehar en høyere eller tilsvarende stilling som deg selv. Har du en høyere rang, er de svært imøtekommende. Som Nordmann er det enklest å jobbe med mannskap som har lik kultur som Nordmenn. Dansker, Tyskere, Engelskmenn, Finner, Svensker. Har personlig likt godt å jobbe med Ukrainere, om det er pga. at jeg har likt godt de jeg har jobbet med eller om de har en mentalitet som ligner på Norsk, vet jeg ikke. Har likt svært dårlig å jobbe med Kroater og Sørafrikanere. Men har ikke den store erfaringen med det. Østeuropeere og Sørafrikanere er veldig rasistiske i forhold til oss Nordmenn som igjen kan føre til dårlig stemning mellom dem og fillipinere.»

«Jeg har lært at jeg alltid må tenke på hvordan jeg forholder meg til filippinerne. Å kalle på de ved bruk av pekefingeren er ikke god kotyme overfor en filippiner, en skal vinke med alle alle fingrene ned. Jeg må ta inn over meg at de tenker annerledes og prøve å finne en balansegang mellom min måte og deres måte å tenke på. Alle arbeidsordre må repeteres av mannskapet, bare slik kan en være sikker på at de har skjont arbeidsordren. En filippiner vil sjelden innrømme at han ikke kan noe eller ikke forstår arbeidsordren. Men det er viktig å ikke gi slipp på min egen kultur i det å være sjef og vi har normalt ikke konflikter. En kan irettesette og være streng mot en filippiner, men jeg kan ikke gjøre dette i andres nærhet og jeg må være rettferdig og ikke la sinne komme til overflaten, men snakke behersket og rolig. En skal selvfølgelig passe seg vel for å harselere med en filippiner eller deres kultur. Jeg har meget godt forhold til filippinerne som er de vi benytter i vårt rederi.»

«At viss man ikke kan engelsk har man ingenting på skip å gjøre, og noe jeg ikke har lært men har lagt merke til er at på skip med utenlandske manskap så er det kun kvinner i forpleiningen, en del av de nasjonalitet som er på sjøen gjør det vanskelig for kvinner å jobbe i lederstillinger, siden du ikke får den respekten de fortjener, de fleste kvinnene

Kultur på skip

eg har sett som har jobbet på norske skip med norsk mannskap har det desidert bedre enn de på skip med utenlandske mannskap.»

«Det jeg har lært er at nordiske mennesker er dem som tilpasser seg best andre kulturer. Mennesker fra kulturer i tropiske strøk er lite villig til å tilpasse seg andre kulturer. Dem som tilpasser seg har lite og ingen problemer, dem som ikke tilpasser seg har flere problemer. Merker at Filippinere de siste årene har lært å ha mer toleranse og forståelse for andre kulturer. Tror dem er kurset i dette.»

«Jeg har ansett meg selv som åpen og oppdatert, men forundres fremdeles hvor store forskjellene kan være. Foreksempel bordmanerer, har nettopp jobbet med en malayser ombord for første gang; han har spist så høylytt (les: slafset) at jeg har redusert måltidsmengdene siste måned med 50% pga manglende appetitt... Elles burde informasjon om og respekt for (!) ulike kulturer være en stor del av utdanningen!»

«Man lærer å se ting fra andre vinkler og man lærer å se Norge utenfra med et videre perspektiv. Norge er ikke verdens beste land på veldig mange områder. Jeg har bodd 10 år på Filippinene og har seilt utenriks i snart 30 år. Multikultur er fint, men ikke den typen multikultur som skjer i Oslo f.eks. hvor én bestemt type kultur ikke godtar eller vil mixes med andre, slikt er ikke multikultur.»

«Tilpasse seg. Men også hvor sjukt viktig det er å få vernet om norske arbeidsplasser. Norsk mannskap i norsk farvann. Hjelper ingenting om de flagger til NIS. Og utenlandsk mannskap skatter ikke til norge, handler ikke i norge, bor ikke i norge, og bidrar absolutt ingenting til norske velferden, men de tar jobbene til nordmenn da.»

«Viktig med closed loop, og gjenta en ordre til du SJØLV har forstått at den andre har forstått den. Fleire gonga har russerane om bord sagt «okey» til en ordre, men etter ei lita stund ser eg at det eg ga ordre om ikkje blir gjort. Då må eg gjenta det endå ein gong, på så enkel og banal engelsk som overhode mulig.»

«Tålmodighet. Åpenhet. Tidvis veldig forskjellige måter å løse oppgaver på. Tror ingen ønsker å trække noen på tærne så om det plutselig skjer i en samtale så er sannsynligheten stor for at det er en misforståelse/kulturkrasj eller lignende. Viktigheten av å avklare de situasjonene så raskt som mulig om de oppstår»

Kultur på skip

«Bli mer tålmodig, hensynsfull, men også litt mer stigmatiserende i tankegangen fordi stigma oftere enn hva en skulle tro stemmer. Det er noe jeg må ta meg selv i flere ganger og prøve å legge bak meg da stigmatisering av mennesker ikke fører med seg noe godt og produktivt.»

«Har åpenbart lært mye om deres kultur og væremåte, men også hvordan jeg ville opptrådt annerledes om jeg skulle gjort det igjen. Hadde krevd mer respekt som kvinne og vært mer reservert for å unngå så mye rykter og seksuell trakassering som jeg ble utsatt for.»

«Språk og generell kommunikasjon, at en av de bedre arbeidskulturene er norsk når det kommer til skipsfart. Nordmenn tar bedre vare på skip med hensyn på renhold/vedlikehold, og er generelt nøyere og mer effektiv enn for eksempel Russisk, asiatisk kultur»

«På skolen i Norge lærer man mye om å respektere andre nasjonaliteter og kulturer, og tilpasse seg de. Men når man står som eneste norske ombord i et skip, ser man hvor lite andre nasjonaliteter respekterer deg og hvor du kommer fra.»

«Noen kulturer er selvsentrert mens andre handler rent om fellesskapet. Med det kan man få et helt mannskap mot seg med å fornærme en person. Mens i andre kulturer vil det være normalt å holde det mellom de involverte parter.»

«Jeg har lært at man må tilpasse seg på en annen måte og man må beregne mer tid til planlegging/toolbox talk før en jobb slik at alle har samme forståelse for hva som skal gjøre og hvordan med tanke på HMS og effektivitet.»

«Har lært at eg burde lære meir om kultur om bord, som eg gjer no for tida og at ein burde trå meir forsiktig og la dei som er høgare opp i hierarkiet ta seg av konfliktane. Dette fann som einaste løysing om bord hos oss.»

9.3 Tatoveringer

Har du noen av disse tatoveringene?

Svale – Har seilt 5000 nautiske mil: 17

Gris og hane – for å komme trygt i land ved eventuelt forlis: 4

Skilpadde – har krysset ekvator: 6

Kong Neptun – har gjennomført Kong Neptuns dåp ved krysning av Ekvator: 7

Anker – Har krysset Atlanterhavet: 57

Havfrue – Symbol på farer på havet, men og som eneste kvinnelige selskap på havet: 5

Pin-up/Kvinne – Symboliserte de som ventet hjemme: 9

Kompass – For å alltid finne veien hjem: 32

Nautisk stjerne – For å kunne navigere seg hjem igjen: 19

Hold Fast – Tatovert på dekk bemanning slik at jobben skulle bli rask og effektiv: 2

Drage – Har vært i Kina: 3

Anker i kryss – Var/er båtsmann: 5

Tau/Kjetting – Tatovert rundt handleddet som viste til at en var dekksgutt eller last- eller kaiarbeider: 5

Krabbe – For å krabbe trygt i land etter skipsforlis: 0

Kors, Anker og Kors – Tro, håp og kjærlighet: 16

Kors – Tatovert under foten for å unngå å bli spist av hai, men også for å sørge for kristen begravelse skulle en dø hjemmefra: 1

Rose – Skjønnhet og Kjærlighet: 25

Sjømonster – For å beskytte seg mot farene på sjøen eller etter å ha møtt det selv: 7

Død før skam – for å overholde sjøens æreskoder: 5

Ingen tatoveringer: 238

Annet: 47

9.3.1 Hvorfor tok du disse/denne tatoveringen/-e?

«I utlandet, som USA, spania. Ville også påpekt at før i tida så hadde vi ikke ei bok som det sto var hver tatovering betyde, det var ofte den med mest tatovering ombord som tok initiativet og snakket med guttungane som kom ombord for første gang, så den beste måten å finne ut hva tatovering betyr for sjømannen er å spørre han.»

«Jeg tok ingen tatoveringer siden det var en utdøende skikk blant sjøfolk på 70 tallet og jeg begynte å seile i 1980. Etter 1980 ble tatoveringer noe sto tilhørte motorsykkelmiljøet. Motorsykel miljøet hat jeg aldri vært en del av. I dag er tatoveringer mest en jente greie. Dette var og er mitt INNTRYKK»

«Tatoveringer er over. Før hørte det litt med til yrket da det var noe eksotisk. I dag føler jeg det er motsatt siden tatoveringer ikke kan spesifiseres til sjøfolk lenger.»

«Egentlig ikke så mye knyttet opp mot annet enn det estetiske. Men fullrigger er tradisjonelt knyttet mot å ha rundet Kapp horn og jeg har jobbet der nede i flere år.»

«Mine arr forteller historien på sjøen. Ikke tatoveringer som mange i dag har uten at det trenger å stemme med det som er sant.»

«Hadde lyst å noen tatoveringer som viste at jeg er sjømann å da valgte jeg å ta noen som jeg har "lov" til å ta.»

«Den første fordi min far var sjømann og han sa at for å få tatovering måtte man bli sjømann. Så det ble jeg.»

«Liker tatovering og synes det er stilig i og med det er en gammel tradisjon på sjøen.»

«Har valgt å ikke ta tatoveringer, fordi så mange landkrabber har tatt de senere år.»

Kultur på skip

«mine meg på hvorfor jeg har den jobben jeg har, og det er en mening med livet»

«Betyr noe for meg og jeg er sjømann så vart naturlig»

«Tok ikke tatovering, slutta å tusje på meg når jeg gikk på barneskolen.»

«Fulle sjømenn bruka peng på så mangt.»

«Ville ha et «sjømannsmerke»»

9.3.2 Hvordan var tradisjonen om bord for å ta med en førstereisende å ta tatovering?

«Den eksisterer ikke. De gangene vi har hatt det har vi prøvd å få førstereis til å ikke gjøre det. Hvis vedkommende insisterte, så ble eg med for å påse at den kom på en plass hvor den kan skjules av en skjorte. Og passe på at førstereis var edru i forkant og under tatovering.»

«Først ta med førstereisen til red distrikt og tato for man gikk ombord igjenn.»

«Jeg har vært med på mange tatosjapper, men har alltid blitt respektert for min avgjørelse om ikke å la meg tatovere. Har kun vært med skipskamerater som skulle tatovere seg.»

«Ved første utenlandske havn var det ganske normalt at ung guttane reist på byen og drakk med manskapet og kvelden endte fort opp med tatovering»

«Har aldri vert en tradisjon på de båter jeg har vært på. Som oftest så har du tatoveringer når du kommer ombord.»

«Har ikke opplevd at det var noen tradisjon for dette - begynte utenriks i 1999. Ekvatordåp, derimot...»

«Jeg fant veien selv, men har dratt med meg andre i løpet av årene.»

«Mer tradisjon for å kjøpe prostituert»

9.4 Overtro

9.4.1 Hadde dere ting som ble gjort/ikke gjort ombord for det ville få konsekvenser? Isåfall; hvilke? *tekstsvaer*

Hest, plystring, paraply, ryggsekk og haill er de som nevnes mest av de som hadde overtroiske tradisjoner om bord. Det blir også nevnt at fiskebåter ikke skal seile ut på en fredag. Litt over halvparten hadde ingen tradisjoner ombord.

«Aldri nevne hest. Når vi snakket om skip så var det hun. På stillehavet så var det masse albatross, vis de satte seg på dekk så var det bare å ta på livvest, da kom noe forferdelig til å skje.»

«Noen nordmenn i rederiet har regel om at man ikke skal nevne negative utfall da det skal bringe ulykke. Noen filipinere mener også at skip ikke skal seile før at skipet og lugaren til vedkommende er frelst og rensset for sjeler etter et dødsfall om bord da dette bringer ulykke og hjemsøking. Noen symboliserer også kors før dem entrer lastetanker før dem går ned, dette er for god lykke. Det finnes også vandrerhistorier om spøkelser som kontakter mannskap i lastetankene.»

«"Snuartaco" da vi snudde båten å startet på nordgående rute måtte vi alltid ha taco til kvelds, hvis ikke mente flere ombord at vi fikk en rundtur med bare dårlig vær, dette er bare en av flere jeg ting jeg har vert borti, de fleste av disse "tradisjonene" ombord i båtene var hyggelige eller morsomme gester, en annen vær for eksempel alltid å hilse til fiskerkona i Svolve ved innseiling, dette for å sikre en trygg å sikker seilas videre»

«Si aldri ordet hest om det dyret. Bruk alltid ordet trekkdyr i stede. Hestekrefter var lov å si siden det ikke direkte omhandlet det dyret som het er hest. Ha all dri Paraply og ryggsekk ombord. Dette betydde ulykke. Ellers var det to andre ting en ike burde ha på skip. Det var husmus og klattgjeld. DVS en ikke burde ha tilfeldig sex med noen av mannskapet eller låne penger av mannskapet. Slikt ble det bare trøbbel av.»

«Morsom ting: Ble satt en elefantstatue ombord i India på verft, men den satt styrmannen tilbake på kaia for det bringte dårlig lykke. Morgenen etterpå sto samme statuen nok

Kultur på skip

engang i messa, den var satt ombord igjen av en underordnet som syntes den var «fin». Før 10-kaffen samme dag gikk statuen på havet.»

«Har ikke møtt mange overtroiske sjømenn, men vet at fiskere er de mest overtroiske. Da spesielt om hva man kan bringe om bord og hva man kan og ikke kan snakke om. Brunost og Ryggsekk er ikke lov. Man kan ikke snakke om Hest, ikke gå på sjøen på en fredag. Plystring bringer vist også ulykke.»

«Kapteinen er veldig på at ordet «hest» ikkje skal nevnt om bord. Og når vi har mulighet (ligg til kai på heimlassen) blir offiserane sendt heimom til fruen/gubben sin for å ha sex, for det skal gi «godt veir». Vi seie bare «nei, no får du komme deg heim å lage noke godt veir til oss!»»

«Vi pustes ikkje- pga det kunne høres ut som luftlekkasjer Sa ikkje hest, hadde heller ikkje kle med bilde av hest. Hadde ikkje ryggsekk, paraply, støvler eller koffert med oss. Sa vi eller gjorde nåke av ditta, måtte vi stille med ei kasse øl»

«Ikke lov å plystre, da kaller vi på stormen. I begynnelsen var ikke jeg heller ønsket ombord, da jeg er jente og har hest i navnet mitt, gikk seg til etterhvert. Ikke lov med ryggsekk»

«Bruk bag for bagasje og ikke ryggsekk, for ryggsekk brukes på fjelltur og fjell er ikke noe man vil møte på sjøen.»

9.4.2 Hvem var det som holdt tradisjonen ved like?

Ingen: 67 svar

Alle: 63 svar

Kaptein/Skipper: 30 svar

Styrmenn: 10 svar

Maskinistene: 7 svar

Båtsman: 6 svar

Matrosene: 4 svar

Kultur på skip

Fisker: 1 svar

De eldre: 69 svar

Andre nasjonaliteter: 7 svar

Pappa: 2 svar

Annet: 70 svar

«Det er vaner som går igjen på skipet og når en ung gutt kommer ombord så ser han ofte på hva de gjør og lærer seg de vanene, sånn blir det ført videre.»

«Så og si alle, men spesielt de eldre. En kan selvfølgelig plystre om bord, men en tar seg selv i det ganske kjapt. Ihvertfall jeg gjør det.»

«Alle selvfølgelig, hvorfor ta unødvendige sjanser?»

«Det var nok den eldre garde som holdt tradisjonen vedlike og så ble det selvfølgelig tøft for oss yngre å opprettholde denne overtroen selv om vi kanskje ikke trodde så mye på den.»

«Kapteinen likte ikke ryggsekk, trålbåsen mente det var uflaks med kvinner om bord, to av fiskerne mente det motsatte og fabrikkssjefen ble sint når man snakket om hester.»

9.4.3 Hvorfor fulgte du denne tradisjonen? Hvis ja; Hvorfor?

«Fordi det var lærdommen.»

«Alle sjøfolk har vært igjennom stygge stormer og når en blir fortalt i ung alder at plystring lokker på vinden så sitter det utrolig nok i hodet fremdeles og ingen ønsker storm. (Ihvertfall ikke voksne folk). Men en unngår det nok mest for respektere gamle tradisjoner, spesielt det å si trekkdyr istedenfor hest. Av den enkle grunn en opplever mye stormer på sjøen, men lite dødsfall.»

Kultur på skip

«Jeg fulgte den bare gradvis, jeg har alltid plystret, men jeg prøvde å gjøre det uten at noen andre hørte det. Lettere å plystre etter at jeg begynte i maskinen, selv om det ikke var årsaket til at jeg skiftet departement :)»

«Vi hadde ett tilfelle der 2 maskinisten hadde tatt med seg ryggsekk:(Etter mange dager med forskjellige problemer i maskin ble ryggsekken kastet overbord og problemene forsvant:) Man kan jeg lure..»

«Både ja og nei. Jeg kan ikke slutte i jobben min bare fordi jeg er jente. Jeg plystrer ikke når de "eldre" er i nærheten men ellers kan jeg gjøre det.»

«"Gjøre sjøklart": Ha sex før ut-/ombordreise = godt vær på reisen... 😊 (Synes d var/er en fin tradisjon med samboer/kjæreste/mann)»

«Jeg er litt overtroisk når det kommer til sjølivet. Dessuten liker jeg å holde på tradisjonen.»

«Hadde en helvettes tur i Barentshavet. Vi begynte turen på en fredag grunnet forsinkelser.»

«Ut av respekt for både kollegaer, havet og tradisjoner Og ja, merk respekt ikke toleranse»

«Viktig å holde på gamle tradisjoner. Det skaper samhold og god stemning blant mannskap.»

«Fordi jeg liker tradisjoner og synes vi må bevare våre unike tradisjoner i yrket vårt.»

«Kapteinen bestemmer»

«Gjør som en fikk beskjed om som førstereisgutt»

«Har gått en fredag mistet ror å propell»

«Viktig med tradisjoner og overtro»

9.4.4 Har du unngått og følge tradisjonen? Hvis ja; Hva skjedde?

«Ja det har nokk skjedd, har da fått høre av mannskapet hvis jeg / vi var uheldige at det måtte være min skyld siden jeg unngikk et "ritual" ikke at jeg har følt meg anklaget av den grunn, alt har stort sett blitt sett på med morsomt syn»

«I dei senere årene på større båter med mer mannskap, så er det ikke så mange som følger disse tradisjonene. Så da har jeg med meg ryggsekk. Men eg plystrer fremdeles ikke på vinden og har ikke med meg paraply eller nevner ordet hest»

«Vi har ved flere anledninger gått ut på en Fredag og hver gang har vi vært Utrolig plaget med alt mulig. Dette har jeg ført statistikk på. Vi kan plages ellers og men Fredagsturene er i særklasse»

«En stund hadde vi flere havarier etter hverandre. Det viste seg at det var kommet vaffeljern ombord. Kasta det overbord og alle problemer var borte»

«Jeg har sikkert unnlatt å følge tradisjoner ved flere anledninger, men kan ikke huske at det har resultert i hverken den ene eller andre retningen.»

«Nei aldri. Opplevde en lærling en gang som plystret ombord, dagen etter var det dårlig vær og matrosene holdt han ansvarlig (litt på spøk)»

«Om en gjør det så skjer det selvfølgelig ingen ting annet at en kan få noen blikk fra de eldre seilende.»

«Det var ikke andre tradisjoner enn å stå sammen i et lite samfunn som på et skip.»

«tror kanskje tradisjonen er på vei ut. men mulig det eksistere ombord fiskebåter»

«Som kvinne på sjøen bryter jeg vell med godt å vell alle tradisjonene»

«Plystret, ingenting annet om en pen formodning om å la vær»

«Gikk på fiske på en fredag! Fikk ikke fesk.»

«Det ble mye moro av det, fornærmet kaptein.»

Kultur på skip

«Var på ett konstruksjon skip for noen år siden, med masse klienter ombord. I begynnelsen av turen var vi plaget med dårlige vær, og vi kunne ikke starte på jobben pga været. En dag fant eg en paraply i klientmessen, rapporterte dette til kaptein via radiosamband. Fikk ordre om å kaste paraplyen på sjøen ASAP. Med store øyne satt flere klienter i messen å så på men eg knakk paraplyen gikk ut og slengte den over rekke. Men det ble bra vær»

9.4.5 Tilslutt, har du en historie å dele der forskjell i kultur lagde en hendelse?

«Boikott av lossing i abadan Svinekjøtt...»

«Sjømann er sjømann. Havet krever det samme av oss uansett.»

«Filippinere som ikke tør å si ifra at de ikke skjønner, eller ikke innrømmer feil»

«Har stort sett bare gode erfaringer der forskjellige kulturer kommer godt overens.»

«Nei desverre, kulturen strekker seg også til at det som skjedde ombord måtte få bli ombord.»

«Ved dødsfall ombord måtte det en katolsk prest ombord for å "rense" lugaren vedkommende sovnet inn på.»

«Jeg ble utestengt fra havna der crewbåten var fordi vakta trodde jeg var hore. Det ordnet seg da noen fikk hentet papirene mine. Long story short»

«den fillipinske kokken skulle lage risgrøt. syntes det virket litt kjedelig med kun ris, så puttet en kylling i grøten. smakte litt rart den grøten»

«En gang fornærmet jeg en arabisk prins ved å snakke til sekretæren hans først i et selskap, dog kunne ikke en vestlig se forskjell på hvem var hven utfra klær, lange hvite laken»

«Var en Argentiner som skulle fortelle lugar kameraten sin at han snorka veldig mye og fortalte han : You ronka very much last night ,(ronka = snorke på spansk) endte i slagsmål men ble en uforglemmelig historie»

Kultur på skip

«Dessverre for mange episoder med seksuell trakkasering og faktisk klåing og tafsing - et eget miljø ombord hvor det som skjer ombord skjer ombord. Kvinnfolk nederst på rangstigen - og man skal ikke si fra om ukulturen som skjer ombord!»

«Masse styr med å måtte forklare folk fra USA at de ikke skulle ha på seg arbeidstøy inne, at man skulle ryde etter seg og norsk mat var liksom ikke godt nok. De skulle ikke spise det samme som alle andre og helst har brus til enhver måltid.»

«Ingen hendelse, men ekvatordåp har flere ganger blitt unnskyldning for skamklipping av nytt mannskap, der flere har blitt presset til å ta imot med ingen nåde med skamklipping og mobbing under et skalkeskjul for tradisjon. Lite hyggelig å komme hjem til familie, dåp, bryllup med skamklipt hodebunn»

«Filipinerne snakket en gang om at de syntes det var rart at vi nordmenn ikke bruker tittelen til de som var i lederstilling ombord (eksempelvis captain), og jeg måtte forklare dette med jantelov og at vi i Norge stort sett ikke bruker formelle titler når vi tiltaler andre nordmenn i lederstillinger»

«To filippinske forpleiningsassistenter brukte paracet som "drops" og til slutt fekk kapteinen nok, og sette ned foten for å gje ut meir til dei.. Dersom dei ville ha meir måtte dei kjøpe på butikken sjølv når vi kom til neste havn.. Dei vart så sure at dei nekta å prate med oss Nordmenn ombord(?) pga. dette.. Det var visst nokså vanleg dersom dei ikkje fekk viljen sin vart det sagt. ☹️»

«Ja, Indere er de mest rasistiske og vanskelige å forholde seg til. De er nedlatende til alle, spesielt filippinske offiserer. Har mang en gang meklet mellom disse. Det er da jeg viser min styrke, smisk og smask nytter ikke på meg. Det fant både filipinere og inderne fort ut, jeg gjør ingen forskjell på folk. Til og med de på dekk begynte å komme i maskin for kaffe og spør om råd ved vedlikehold. Teamwork!»

«Maskinsjefen beordret de polske maskinistene til å slipe toppdeksel. Den polske kulturen sa at dette var arbeide for motormenn, og under en maskinists verdighet. Da vi var midt i Arafurahavet, og det ikke fantes motormenn ombord så ble dette et fastlåst situasjon inntil jeg og maskinsjefen iførte oss kjeledresser og startet å slipe. Maskinistene kom da og tok verktøyet ut av hendene på oss og gikk i gang med slipingen.»

Kultur på skip

«Det ble en sterk diskusjon ombord angående å spise hval. Vi hadde Britiske klienter ombord og det ble litt drama en dag det ble servert hval til middag. I Norge er jo det å spise hval kjøtt en helt normal ting, mens britene reagerte på det da det blir sett på som svært umoralsk å jakte/spise hval i Storbritannia. Dette hadde aldri vært et problem før, med hverken polakker, svensker eller nordmenn som vi seiler mest med.»

«Forskjell i kultur manifesterer seg på mange forskjellige måter. Vi har ofte hendelser fordi at filippinerenes forhold til hierarki gjør at de prøver å skjule at de har gjort en feil, eller at de ikke forstår en ordre, eller unngår å ringe overordnede etter assistanse av frykt for å tape ansikt. Vi må kontinuerlig jobbe for å innprente på dem at hendelige feil ikke får negative konsekvenser på et norsk skip, at ingen spørsmål er dumme, og at det er bedre å ringe etter hjelp en gang for mye enn en gang for lite. Bare slik kan vi stole på at de tar rette valg når det virkelig gjelder.»

«Det får være hendelsen i Stillehavet. Det begynte egentlig med at byssa ble funnet i skitten tilstand, julekakedeigen var bare forlatt på benkeplaten ved dagens skutt, det lå en stek i ovnen som var overdekket av små hvite mark og en stuert som ikke så problemet og heller ville klandre oss norske for ting vi ikke holdt i orden. Det ble tatt bilder og dermed startet bråket. Min lugardør hadde dype øksekkutt og korridoren var full av knuste ølflasker og annet rask. Da vi snek oss ned for å låse kontordøren kom det en motormann med et spyd som han satte fra seg i trappegangen uten å se oss. Han var nok fremme og sjekket kontorene og vi snappet til oss spydet og trakk oss tilbake til kapteinens lugar hvor vi var i tre dager. Overstyrmannen og tredjemaskinisten kunne til dels bevege seg "trygt" rund, men de følte seg overvåret og likte det ikke. Da ødela mye, men var ikke inne på lugarene våre og ingenting var stjålet. Da vi kom til Honolulu kom US Coast Guard ombord med full bevæpning og overså at de pakket og reiste i land i løpet av den halvannen time de fikk etter et møte med en representant fra bemanningsselskapet på Filippinene. Da vi gikk i land i Yokohama ble vi alle innkalt til møte og forhør på den Norske Ambassade.»

«Det var ei hending der vi som jobba om natta hadde funne oss mat i byssa og sette oss til å ete i messa (eg som lærling, og 2 andre matrosar). Byssa og messa fann stad kunn 5 meter frå dei andre mannskapslugarane, men separert med dør inn til byssa og messa. Under måltidet midt på natta oppsto det venneleg, høglytt konflikt mellom matrosane. Den eine matrosen var frå Sotra og den andre var frå Rognan, dette vil no eg kalle for

Kultur på skip

ein kulturell forskjell i seg sjølv! Uansett, seinare den dagen når vi skulle gå på vakt, åt vi middag i saman. Då hadde vi visst våre så høglytte at ein av mannskapsmedlemma hadde vakna av oss, og vore vaken gjennom diskusjonen på natta. Dette førte til at han, med anna kulturell bakgrunn, begynte å rupe og forbanne oss under middagen. Reaksjonen hass var heilt i orden, men eg syns ikkje noko om at vi skulle oppføre seg slik under middagen. Dermed reagerte eg og sa at kunne heller ta dette etterpå. Dermed utførte eg ein kroppsleg bevegelse for å dekke for dei reduserte engelskegenskapane. Eg tok begge armane og vippte dei nedover i betydning av "ro deg ned". Dette førte til at han følte seg snakka til som ein "hund" og at eg overkjørte han. Vi diskuterte dette då seinare ved at han oppsøkte meg, og kom ikkje fram til ein einigheit, grunna av eg var lågare på hirarkiet og dette var sjansen hass til å "sette meg på plass".»

«En bekjent og 2-3 av hans bekjente skulle følge en båt som skulle selges til Afrika. Der skulle de lære opp å bruke denne båten. I dette tilfellet en trål. Der er mange ting som skal læres og beskjeder må ofte bringes høylytt videre på dekk. Når man er høylytt kan det virke som folk er sint men det handler om å bli hørt. Dette er noe vi som er kjent med typiske hardføre fiskere i værharde områder vet. Den afrikanske kulturen hadde ikke riktig samme kjennskap til dette og taklet ikke kommandoene som ble gitt så bra. Det endte med at når basen(dekksjefen) satt å reparerte bruk på dekk så kom en afrikaner bak ham og kuttet strupen på ham. Hvorpå resten av de som skulle følge denne båten må springe i styrhuset og låse dørene og sette kurs mot land før å få hjelp av politiet.»

10 Drøfting

Spørreundersøkelsen gav en ett spredt omfang i alder og erfaring, dog ikke like spredt når det kommer til departemang. Det var flest dekkspersonell som svarte, en skulle ha ønsket å sett en bedre fordeling mellom de. Var det samme når det kom til kjønn, men i forhold til den nasjonale fordelingen så er det 2,5 ganger mer kvinner som har svart, så her var kvinnene godt representert. Dette kommer nok av at en gikk inn for at kvinner skulle svare på undersøkelsen.

10.1 Kultur

Vi kan se at det går igjen det med power distanse fra resultatene i spørreundersøkelsen. De beskriver at en skal ikke la den andre parten miste ansikt, her isært nevnes filipinsk mannskap, som har en høy PDI.

67,7% av de som svarte på spørreundersøkelsen var helt enige i at skip var er eget samfunn, toppen av isfjellet, vi ser - vi gjør.

Den største andelen var helt enige i at de lærte om kultur på skolen, men en enda større andel lærte det ombord. Som kommer tilbake på tekstsvarene at noe av det de lærte av å være med andre kulturer var hvordan å kommunisere.

10.2 Tatoveringer

Tatoveringer er sjømannstradisjon, skulle en ha tatovering måtte en være sjømann, så da ble det det. Utifra teorien var det å ta med en førstereis gutt for å tatovering vanlig, men en ser at tidene har endret seg og de som nå har tatoveringer har de før de er førstereisende.

Det det derimot var tradisjon for var linjedåp, ved kryssing av Ekvator eller Polarsirkelen.

Sjøfolk holde seg fortsatt til de tradisjonelle tatoveringene, men da ikke alle tok de som en milepæl. Tatoveringen ble tatt da den så bra ut.

10.3 Overtro

Det er det samme som kommer igjen og igjen, hest, plystring, paraply og ryggsekk. Det skal ikke ombord. Som i teorien sier gav det uvær, og i svarene på undersøkelsen er de enige i dette.

For mange var det å holde tradisjonene vedlike, man skal holde på tradisjoner. For andre var det å holde humøret ombord oppe. Dette var bagateller å holde seg unna, isedenfor å lage uro over noe. De som brøt med tradisjon måtte gjerne bøte med en spritflaske eller en kasse øl, andre måtte forlate gjendstandene sine i land, eller fikk dem ødelagt. Det var stor enighet om at det var de eldre som holdt vedlike overtroen. Den yngre garden gikk med på overtroen for ellers kunne en ende opp drit arbeid eller skikkelig tilsnakk.

I spørreundersøkelsen fortelle de om at fredagen var en ulykkesdag å dra ut på fiske på, dette ser vi ikke igjen i teorien. I teorien sier det at det var søndagen som var uheldig, og noen datoer som en skulle passe på. Kanskje disse datoene falt på en fredag den gang de begynte å mene at det var uheldig å dra til havs på en søndag.

Det var stor enighet om at det var de eldre som holdt vedlike overtroen. Den yngre garden gikk med på overtroen for ellers kunne en ende opp drit arbeid eller skikkelig tilsnakk.

11 Konklusjon

Når en ser på det totale av oppgaven er den som engang var, ikke lenger er. Sjøfolk har gått bort ifra noen tradisjoner, men holdt på noen for at ikke tradisjonene skal dø ut. De tingene som tilhørte sjøfolk er tatt over av resten av verden.

Det har blitt flere og flere nasjonaliteter om bord på skip, dette har skapt sine konflikter, men og det at en får et annet verdensbilde og forståelse for andre. Dette gjør at vi blir mer sammenknyttet og lærer nye måter å gjøre ting på.

Dette er en oppgave som kan videre forskes på, da ikke alle tråder har fått en ende. Ved å endre spørsmålene og spesifisere de er det mulig å få flere svar som er mer direkte, og ikke en påstand. Det som også kan gjøres videre er å ta intervju, hvor en kan bed personen om utdypning av svaret.

Alt i alt er en glad en valgte dette temaet, selvom ikke alle tråder hadde en ende, er det noen ender som er funnet.

12 Bibliografi

- Alver, B., 2019. *snl.no*. [Internett]
Available at: <https://snl.no/folketro>
[Funnet 14 May 2020].
- Anchorsaweigh, L., 2018. *youtube.com*. [Internett]
Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=1CJsecEs7A8&feature=youtu.be>
[Funnet 26 November 2019].
- App:CultureCompass, u.d. *hofstede-insights.com*. [Internett]
Available at: <https://hi.hofstede-insights.com/the-culture-compass>
[Funnet 10 Desember 2019].
- Barone, A., 2020. *investipedia.com*. [Internett]
Available at: <https://www.investopedia.com/terms/a/american-dream.asp>
[Funnet 28 May 2020].
- BOK365, 2015. *bok.no*. [Internett]
Available at: <https://bok365.no/artikkel/ingen-tatoveringer/>
[Funnet 16 April 2020].
- Bolsø, A., Langåker, L. & Mühleisen, W., 2017. Kvinner til sjøs: seksuell uorden og disiplinering. *Nordiske organisasjonsstudier*, 19(1), p. 23.
- Bringsværd, T. Å., 2003. *ordtak.no*. [Internett]
Available at: <https://www.ordtak.no/sitat.php?id=166>
[Funnet 14 May 2020].
- Caganova, D., 2012. *researchgate.net*. [Internett]
Available at: https://www.researchgate.net/figure/The-cultural-iceberg-own-elaboration-based-on-Edward-T-Hall_fig1_325581852
[Funnet 28 May 2020].
- deMilked, 2019. *demilked.com*. [Internett]
Available at: <https://www.demilked.com/sailor-tattoo-meaning-lucy-bellwood/>
[Funnet 27 May 2020].
- Depp, J., u.d. *goodreads.com*. [Internett]
Available at:
<https://www.goodreads.com/quotes/search?utf8=%E2%9C%93&q=tattoo&commit=Search>
[h](#)
[Funnet 14 May 2020].
- Dickson, R. A., u.d. *ordtak.no*. [Internett]
Available at: <https://www.ordtak.no/sitat.php?id=5383>
[Funnet 14 May 2020].
- Grambo, R., 1993. *Svart katt over veien, Om varsler, tegn og overtro*. s.l.:Ex Libris Forlag as.
- Heggvik, B. M., 2017. *ndla.no*. [Internett]
Available at:
<https://ndla.no/nb/subjects/subject:9/topic:1:182163/topic:1:183762/topic:1:184116/resource:1:141697>
[Funnet 27 May 2020].
- Heggvik, B. M., 2017. *ndla.no*. [Internett]
Available at:
<https://ndla.no/subjects/subject:9/topic:1:182163/topic:1:183762/topic:1:184116/resource:1:141701>
[Funnet 27 May 2020].

Kultur på skip

Heggvik, B. M., 2018. *ndla.no*. [Internett]

Available at:

<https://ndla.no/nb/subjects/subject:9/topic:1:182163/topic:1:185524/resource:1:144823>

[Funnet 27 May 2020].

Heggvik, B. M., 2018. *ndla.no*. [Internett]

Available at:

<https://ndla.no/nb/subjects/subject:9/topic:1:182163/topic:1:185524/resource:1:144867>

[Funnet 27 May 2020].

Heggvik, B. M., 2018. *ndla.no*. [Internett]

Available at:

<https://ndla.no/nb/subjects/subject:9/topic:1:182163/topic:1:185524/resource:1:145012>

[Funnet 28 May 2020].

Hofstede, G., 2014. *Youtube.com*. [Internett]

Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=Pyr-XKQG2CM>

[Funnet 28 May 2020].

Hofstede, G., 2015. *youtube.com*. [Internett]

Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=fZF6LyGne7Q>

[Funnet 28 May 2020].

International.gc.ca, 2020. *international.gc.ca*. [Internett]

Available at: https://www.international.gc.ca/cil-cai/country_insights-apercus_pays/ci-ic_ph.aspx?lang=eng

[Funnet 28 May 2020].

Lorie, P., 1993. *Overtro*. s.l.:C. Huitfeldt Forlag A.S.

Majbritt, Thomsen & Alex, u.d. *tattooole.com*. [Internett]

Available at: <https://tattooole.com/about-us/>

[Funnet 14 May 2020].

MilitaryHistoryMatters, 2012. *military-history.org*. [Internett]

Available at: <https://www.military-history.org/articles/war-culture-maritime-tattoos.htm>

[Funnet 27 May 2020].

Moi, M., 2014. *snl.no*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/Janteloven>

[Funnet 28 May 2020].

Muscato, C., u.d. *study.com*. [Internett]

Available at: <https://study.com/academy/lesson/comparing-low-high-power-distance-cultural-communications.html#lesson>

[Funnet 29 April 2020].

Næss, E. M., 2020. *snl.no*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/Midgardsormen>

[Funnet 27 May 2020].

Østen, S., 1996. *Hva dagene vet; Om tro og overtro, vær og værvarsler, livet og kjærligheten*. s.l.:Orion.

Peony, 2020. *tatring.com*. [Internett]

Available at: <https://tatring.com/tattoo-ideas-meanings/traditional-old-school-nautical-sailor-tattoos-meanings-origins-ideas>

[Funnet 27 May 2020].

Pettersen, E. & Brundtland, H., 2003. *Sjøfolkenes hemmeligheter*. s.l.:Edvard'en forlag.

SailorJerry.com, u.d. *sailorjerry.com*. [Internett]

Available at: <https://sailorjerry.com/en/tattoos/>

[Funnet 27 May 2020].

Kultur på skip

Schackt, J., 2019. *snl.no*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/kultur>

[Funnet 14 May 2020].

Skoble, A., 2011. *Youtube.com*. [Internett]

Available at:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=3&v=D1sHM2FvoWQ&feature=emb_title

e

[Funnet 28 May 2020].

sokogskriv.no, u.d. *sokogskriv.no*. [Internett]

Available at: <https://sokogskriv.no/category/skriving/oppgavens-struktur/metode/>

[Funnet 28 May 2020].

Svenning, T. O., Aalrust, M. S. & Hansson, E., 2017. *Norske sjømannstatoveringer*.

s.l.:Magikon forl..

Tattooarchive, 2017. *tattooarchive.com*. [Internett]

Available at: https://www.tattooarchive.com/history/oreilly_samuel.php

[Funnet 27 May 2020].

13 Vedlegg

13.1.1 Vedlegg i

I denne spørreundersøkelsen spør jeg om de momentene som jeg ville ha med når temaet «Kultur på Skip» ble tittelen på Bachelor oppgava mi. Jeg har hatt både kulturforståelse, etikk og maritim kommunikasjon på videregående og universitet, alle disse fagene har jeg funnet interessante. Fagene hjalp meg å forstå hvorfor og hva som fikk personer jeg møtte i lærlingtiden, til å gjøre som de gjorde på grunn av at de kom fra en annen kultur og et annet land.

Gjennom tidene har skip som seilte både utenriks og innenriks ofte hatt flerkulturelt mannskap, noe som har ledet til at om bord på skipet dannes det en særegen kultur for dette skipet.

Som en følge av det flerkulturelle og når jeg skal snakke om kultur om bord på skip må jeg også ha med tatoveringer og overtro da begge temaer har vært en stor del av denne kulturen.

1. Kjønn: mann/kvinne/annet
2. Alder: _____ år
3. År på skip _____ år
4. Nasjonalitet ; Norsk/annet
5. Kun vært på skip med : hel norsk besetning/ fler nasjonal besetning/ begge
6. Departemang: Dekk/bro, maskin, forpleining og bysse

Kultur;

Kultur kan defineres som et fellesbegrep for å samle personlige trekk til en bestemt ting. En kultur er noe en lærer seg, en blir ikke født med de tradisjonene, stolthetene og normene, vi blir lært dem gjennom oppveksten. Det at nordmenn «ikke skal tro at de er noe» er noe som sitter dybt inn i kulturen deres, de lærer at det ikke skal skrytes av seg selv, men en skal skryte av landet sitt, for det er «typisk norsk å være god».

Kultur kan beskrives på mangel måter og alle er like rett. I denne spørreundersøkelsen ønsker jeg å finne ut om kulturen på skip forandrer seg etter om det er fult norsk mannskap eller om det er et flerkulturelt mannskap.

Kultur på skip

Helt enig/helt uenig

1. Et skip til sjøs er et eget lite samfunn
2. Jeg lærte om kultur på skolen
 - 2.1 Jeg lærte om kultur via forskjellige vandrehistorier som ble fortalt ombord
 - 2.2 det at jeg lærte om kultur gjorde at jeg prøvde for mye å ikke gjøre ting jeg viste ville gjøre at noen ville reagere på, så jobben ble mer tidkrevende for å ikke trå på noens tær.
3. Når flere mennesker er samlet på en plass blir kulturene samlet til en ny type kultur
4. Det å ha lært om kulturer gjorde meg mer utrustet for hva jeg kunne måtte hankes med på skip
5. Jeg syntes det burde være obligatorisk for alle ny sjømenn å lære om hvorfor kulturer er som de er.
6. Jeg endret adferd etter å ha jobbet med et flerkulturelt mannskap
Hvis ja; Hvordan?
7. Ved konflikt mellom kulturene ombord så tok jeg partiet til min egen kultur
Hvis ja; Hvorfor?
8. Det å jobbe i ett flerkulturelt team gjorde jobben mer effektiv.

Hvis kvinne; Det at jeg var kvinne gjorde at jeg ble sett i et annet syn da jeg ikke var like egnet som de mannlige kollegaene.

Hvordan var det å jobbe med andre kulturer?

Hva har du lært av å jobbe i et flerkulturelt mannskap?

Tatoveringer

Sjømenn har i flere tiår brukt tatoveringer som en måte å innvie nye mannskapsmedlemmer, en måte å vise sine milepæler på og som minner. Jeg valgte og ha med tatoveringer i min bachelor da heller grunnen til at det er så populært å ha tatoveringer nå idag er på grunn av sjømennene, de tok med seg tradisjonen fra maoriene til resten av verden.

- Har du noen av disse tatoveringene?

forklaring på sjømannstatoveringer for avkrysning

- Hvorfor tok du disse/denne tatoveringen/-e

- Var det tradisjon ombord for å ta med en førstereisende å ta tatovering?

Overtro

Kultur på skip

Havet var lenge et under, oldtidens sjøreisende kunne se horisonten, men turde ikke krysse den da de ikke visste hva som ville finne seg på den andre siden. Da folk begikk seg ut på vandring fant de flere land i øst, og prøvde også å komme dit via havet, for de visste det fantes. (Da de begynte å fatte at horisonten ikke var en kant de ville falle ned fra begikk de seg ut på lengre seilas.) Det var da de sjønte at horisonten ikke var så skummel som de trudde, for det fantes mer å finne på andre siden og ikke et stup de kunne falle ned av. Det var fortsatt tvil blandt da tidens sjømenn og de fant ting som kunne gi dem ro, som gav dem kultur for å gjøre diverse for å unngå å bli tatt av sjømonstrer, for å unngå stormen å det å unngår forlis. I denne delen vil jeg finne ut om det fortsatt er slik at en kysser hesteskoen for å komme unna stormen, at en ikke plystrer for da kaller en på storm og uvær, det at en ikke nevner hest da dette kan bringe død, og det at et nakent kvinnebryst forut gjør «havet» tilfreds og det vil ikke bli bølger.

- Har du vært på skip der noen av disse skikkene blir fulgt?

1. ikke plystre da dette kaller på storm
2. ikke snakke om hest ombord
3. kvinnfolk betyr ulykke
4. haill

diverse gamle sjømannsovertroer

- Hvem var det som holdt tradisjonen for denne typen overtro vedlike?
- Hvorfor fulgte du denne tradisjonen?
- Har du unngått og følge tradisjonen? Hvis ja; Hva skjedde?

Til slutt, har du en historie å dele der forskjell i kultur lagde en hendelse?

13.1.2 Vedlegg ii

Kultur på skip

I denne spørreundersøkelsen spør jeg om de momentene som jeg ville ha med når temat «Kultur på Skip» ble tittelen på Bachelor oppgaven min. Jeg har hatt både kulturforståelse, etikk og maritim kommunikasjon på videregående og universitet, alle disse fagene har jeg funnet interessante. Fagene hjalp meg å forstå hvorfor og hva som fikk personer jeg møtte i lærlingtiden, til å gjøre som de gjorde på grunn av at de kom fra en annen kultur og et annet land.

Gjennom tidene har skip som seilte både utenriks og innenriks ofte hatt flerkulturelt mannskap, noe som har ledet til at om bord på skipet dannes det en særegen kultur for dette skipet.

Som en følge av det flerkulturelle og når jeg skal snakke om kultur om bord på skip må jeg også ha med tatoveringer og overtro da begge temaer har vært en stor del av denne kulturen.

Kjønn: Mann/Kvinne/Annet

Alder:

Antall år på skip:

Nasjonalitet: Norsk/Annet

Bemanning på skipene har vært..: Hel Norsk besetning/Flekulturell besetning/Begge deler

Departement: Dekk, Bro/Maskin/Bysse/Forpleining/Annet

Kultur

Kultur kan defineres som et fellesbegrep for å samle personlige trekk til en bestemt ting. En kultur er noe en lærer seg, en blir ikke født med de tradisjonene, stolthetene og normene, vi blir lært dem gjennom oppveksten. Det at nordmenn «ikke skal tro at de er noe» er noe som sitter dybt inn i kulturen deres, de lærer at det ikke skal skrytes av seg selv, men en skal skryte av landet sitt, for det er «typisk norsk å være god».

Kultur kan beskrives på mangen måter og alle er like rett. I denne spørreundersøkelsen ønsker jeg å finne ut om kulturen på skip forandrer seg etter om det er fullt norsk mannskap eller om det er et flerkulturelt mannskap.

Et skip til sjøs er et eget lite samfunn: Helt enig/Helt uenig

Kultur på skip

Jeg lærte om kultur på skolen: Helt enig/Helt uenig

Jeg lærte om kultur via forskjellige vandrehistorier som ble fortalt ombord: Helt enig/Helt uenig

Det jeg har lært om kultur har gjort at jeg er redd for å trakasere noen, som har ført til at jobben blir mer tidkrevende, i frykt for å trå på noens tær: Helt enig/Helt ueing

Når flere mennesker fra forskjellige kulturer er samlet på en plass blir kulturene samlet til en egen kultur: Helt enig/Helt uenig

Det å ha lært om kulturer gjorde meg mer utrustet for hva jeg kunne måtte: Helt eing/Helt uenig

Jeg syntes det burde være obligatorisk for alle nye sjømenn å lære om hvorfor kulturer er som de er: Helt eing/Helt ueing

Jeg endret adferd etter å ha jobbet med et flerkulturelt mannskap: Helt eing/Helt ueing

Ved konflikt mellom kulturene ombord så tok jeg partiet til min egen kultur: Helt enig/Helt uenig

Det å jobbe i ett flerkulturelt team gjorde jobben mer effektiv: Helt enig/Helt uenig

Dersom kvinne; Det at jeg var kvinne gjør at jeg ble sett i et annet syn da jeg ikke var like egnet som de mannlige kolegaene: Helt enig/Helt ueing

Hvordan var det å jobbe med andre kulturer? *Svartekst*

Hva har du lært av å jobbe i et flerkulturelt mannskap? *svartekst*

Tatoveringer

Sjømenn har i flere tiår brukt tatoveringer som en måte å innvie nye mannskapsmedlemmer, en måte å vise sine milepæler på og som minner. Jeg valgte og ha med tatoveringer i min bachelor da hele grunnen til at det er så populært å ha tatoveringer nå idag er på grunn av sjømennene, de tok med seg tradisjonen fra maoriene til resten av verden.

Har du noen av disse tatoveringene?

Svale – Har seilt 5000 nautiske mil

Gris og hane – for å komme trygt i land ved eventuelt forlis

Skilpadde – har krysset ekvator,

Kong Neptun – har gjennomført Kong Neptuns dåp ved krysning av Ekvator,

Anker – Har krysset Atlanterhavet,

Havfrue – Symbol på farer på havet, men og som eneste kvinnelige selskap på havet,

Kultur på skip

Pin-up/Kvinne – Syboliserte de som ventet hjemme,

Kompass – For å alltid finne veien hjem,

Nautisk stjerne – For å kunne navigere seg hjem igjen,

Hold Fast – Tatovert på dekk bemanning slik at jobben skulle bli rask og effektiv.

Drage – Har vært i Kina,

Anker i kryss – Var/er båtsmann.

Tau/Kjetting – Tatovert rundt handleddet som viste til at en var dekksgutt eller last- eller kai-arbeider,

Krabbe – For å krabbe trygt i land etter skipsforlis,

Kors, Anker og Kors – Tro, håp og kjærlighet,

Kors – Tatovert under foten for å unngå å bli spist av hai, men også for å sørge for kristen begravelse skulle en dø hjemmefra,

Rose – Skjønnhet og Kjærlighet,

Sjømonster – For å beskytte seg mot farene på sjøen eller etter å ha møtt det selv,

Død før skam – for å overholde sjøens æreskoder,

«Ingen tatoveringer»

«Annet»

Hvorfor tok du disse/denne tatoveringen/-e? *tekstsva*

Hvordan var tradisjonen ombord for å ta med en førstereisende å ta tatovering?

tekstsva

Overtro

Kultur på skip

Havet var lenge et under, oldtidens sjøreisende kunne se horisonten, men turde ikke krysse den da de ikke visste hva som ville befinne seg på den andre siden. Da folk begikk seg ut på vandring fant de flere land i øst, og prøvde også å komme dit via havet, for de visste det fantes. (Da de begynte å fatte at horisonten ikke var en kant de ville falle ned fra begikk de seg ut på lengre seilas.) Det var da de sjønte at horisonten ikke var så skummel som de trudde, for det fantes mer å finne på andre siden og ikke et stup de kunne falle ned av. Det var fortsatt tvil blandt da tidens sjømenn og de fant ting som kunne gi dem ro, som gav dem kultur for å gjøre diverse for å unngå å bli tatt av sjømonstrer, for å unngå stormen å det å unngår forlis. I denne delen vil jeg finne ut om det fortsatt er slik at en kysser hesteskoen for å komme unna stormen, at en ikke plystrer for da kaller en på storm og uvær, det at en ikke nevner hest da dette kan bringe død, og det at et nakent kvinnebryst forut gjør «havet» tilfreds og det vil ikke bli bølger.

Hadde dere ting som ble gjort/ikke gjort ombord for det ville få konsekvenser? Isåfall; hvilke? *tekstsva*

Hvem var det som holdt tradisjonen vedlike? *tekstsva*

Har du unngått å følge tradisjonen? Hvis ja: Hvar skjedde? *tekstsva*

Tilslutt, har du en historie å dele der forskjell i kultur lagde en hendelse? *tekstsva*

13.2 Vedlegg iii

Exel regneark.